

ZEMPLÉN.

ÜNNEPI SZÁM.

HUSZONÖTÖDIK ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL.

SZERKESZTETTE:

DONGÓ GYÁRFÁS GÉZA.

A KÖZLEMÉNYEKET IRTÁK:

Andrássy Sándor gr., Abonyi Gyula, Átányi József dr., Ambrózy Ágoston, Bajusz József id., Bállagi Géza dr., Balázs Ede, Bányász Ödön, Berecz Károly, Bihary Emil, Boruth Elemérné özv., Buza Barna, Chyzer Kornél, Chyzer Béla dr., Csapó Lajos, Dókus Ernőné, Dókus Gyula, Dongó Gyárfás Géza, Erdélyi Sándor, Exner Kornél dr., Éhlert Gyula, Farkas Bertalan, Fejes István, Ferenczy Elek dr., Finkey Pál, Fischer Armin, Frank Mihály, Friedmann Adolf dr., Geőcze Sarolta, Grószman Mór, Gyulai Sándor, Hollósy István dr., Haraszthy Miklós, Hornyay Béla dr., Horváth József, Juresó Ágoston, Kapás L. Aurél, Karsa Ferenc, Kálniczky Géza dr., Kárpáti Péter, Kemechey Jenő, Kende Antal, Kerekes Pál dr., Kiss István, Knopfler Sándor, Kovács ev. János, Kosinszky Viktor, Kossuth János dr., Kula István, Ladányi Béla, Lehóczky Sándor, Margitai József dr., Mathiász József, Matolai Etele, Mezei Ernő, Moldován Gergely dr., Nádory Vilmos, Payzsoss Andor, Paszlavszky Sándor, Pataky Miklós, Polányi Gyula, Péter Mihály, Pintér István, Pihoda Etele, Rácz Lajos dr., Réz László, Rónay István, Sassi Nagy Lajos, Singer Bernát dr., Schmidt Lajos, Somossy Sándor, Spillenbergy Barna, Spillenbergy Mariska, Staut József, Schneider József, Szabó Endre, Szabó Kálmán, Szini Péter, Székely Albert dr., Thuránszky László, Tóth István, Tüdös István dr., Vágó Gyula, Vécsey J. Bekény, Veres Ferenc, Viski Krüszelyi Bálint, Weiszberg Zsigmond dr., Wissnyey Gyula, Zombory Gedő és Zselvay Bogdán,

MINT A „ZEMPLÉN” MUNKATÁRSAI.

S.-A.-UJHELY, 1894.

NYOMATTA ÉS KIADTA A „ZEMPLÉN” MŰINTÉZETE.

ZEMPLÉN.

ÜNNEPI SZÁM.

HUSZONÖTÖDIK ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL.

SZERKESZTETTE:

DONGÓ GYÁRFÁS GÉZA.

A KÖZLEMÉNYEKET IRTÁK:

Andrássy Sándor gr., Abonyi Gyula, Átányi József dr., Ambrózy Ágoston, Bajusz József id., Bállagi Géza dr., Balázs Ede, Bányász Ödön, Berecz Károly, Bihary Emil, Boruth Elemérné özv., Buza Barna, Chyzer Kornél, Chyzer Béla dr., Csapó Lajos, Dókus Ernőné, Dókus Gyula, Dongó Gyárfás Géza, Erdélyi Sándor, Exner Kornél dr., Éhlert Gyula, Farkas Bertalan, Fejes István, Ferenczy Elek dr., Finkey Pál, Fischer Ármin, Frank Mihály, Friedmann Adolf dr., Geőcze Sarolta, Grószman Mór, Gyulai Sándor, Hollósy István dr., Haraszthy Miklós, Hornyay Béla dr., Horváth József, Juresó Ágoston, Kapás L. Aurél, Karsa Ferenc, Kálmiczky Géza dr., Kárpáti Péter, Kemechey Jenő, Kende Antal, Kerekes Pál dr., Kiss István, Knopfler Sándor, Kovács ev. János, Kosinszky Viktor, Kossuth János dr., Kula István, Ladányi Béla, Lehóczky Sándor, Margitai József dr., Mathiász József, Matolai Etele, Mezei Ernő, Moldován Gergely dr., Nádory Vilmos, Payzsoss Andor, Paszlavszky Sándor, Pataky Miklós, Polányi Gyula, Péter Mihály, Pintér István, Prihoda Etele, Rác Lajos dr., Réz László, Rónay István, Sassi Nagy Lajos, Singer Bernát dr., Schmidt Lajos, Somossy Sándor, Spillenber Barna, Spillenber Mariska, Staut József, Schneider József, Szabó Endre, Szabó Kálmán, Szini Péter, Székely Albert dr., Thuránszky László, Tóth István, Tüdös István dr., Vágó Gyula, Vécsey J. Bekény, Veres Ferenc, Viski Krüszelyi Bálint, Weiszberg Zsigmond dr., Wissnyey Gyula, Zombory Gedő és Zselvay Bogdán,

MINT A „ZEMPLÉN” MUNKATÁRSAI.

S.-A.-UJHELY, 1894.

NYOMATTA ÉS KIADTA A „ZEMPLÉN” MŰINTÉZETE.

Went to

Blank rectangular label

Blank rectangular label

Blank rectangular label

HÁLÁS TISZTELETÜNK JELEÜL
T. ZEMPLÉN-VÁRMEGYE KÖZÖNSÉGÉNEK

MINT

A MAGYAR NEMZETI KÖZMIVELŐDÉS LELKES PÁRTFOGÓJÁNAK

EGYSZERSMIND LAPUNK NEMESSZIVÜ JÓTEVŐJÉNEK

A „ZEMPLÉN” 25 ÉVES FENALLÁSA ALKALMABÓL

HAZAFIUI ÜDVÖZLETTEL AJÁNLJUK.

A „ZEMPLÉN” NEVÉBEN:

Éhlert Gyula,
laptulajdonos és kiadó.

Dongó Gy. Géza,
felelős szerkesztő.

Mottó:

„A mult hatalmunknak egyik eleme!”

Israeli mondása az angol parlamentben.

ELŐFIZETÉS ÁRA:
 Egész évre 6 ft.
 Félévre 3 ft.
 Negyedévre 1 ft 50 kr

Bérmintelen levelek csak ismert kezektől fogadhatók el.

Kéziratok nem adatkak vissza.

Egyes szám ára 15 kr.

A nyilatkozat minden garmond sor díja 20 kr.

ZEMPLÉN.

Társadalmi és irodalmi lap.
ZEMPLÉN VÁRMEGYÉNEK HIVATALOS LAPJA.
 MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

HÍRDETÉS DÍJA
 hivatalos hirdetéseknek:
 Minden sor után 1 kr.
 Azonfelül bélyeg 50 kr.

Petitnél nagyobb, avagy disztribúcióval vagy körzettel ellátott hirdetésekért természetesen minden négyzetű centiméter után 3 kr. számítatik.

Állandó hirdetéseknek kedvezmény nyújtatik.

Hirdetések és pénzügyi intézkedések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Üdv az olvasónak!

S.-A.-Ujhely, 1894. dec. 31.

Ünnepünk van — és az ünnep a *miénk*, azoké t. i. kik a »Zemplén«-t írtuk és írjuk. »Festum chori, non fori.«

A »Zemplén« ma töltötte be életének huszonötödik évét.

Istennek hála, embereknek köszönet ezért az első huszonöt év ajándékáért, mely nekünk, kik a »Zemplén« körül szorgalmatoskodunk, azért is kedves, mert, bizony, csak kevés hírlap dicsekedhetik avval, hogy már elmúlt huszonöt éves. A vidéki kétszáz-egynehány lap között csak egy-kettő van *bátyánk*, a többi mind *öcsénk*, a legtöbb pláne *kis-öcsénk*.

Jogos örömrünk, de egyszersmind köteles hálnak s köszönetünk tolmácsolójaként jelent meg hát a »Zemplén«-nek mai ünnepi száma.

Létjoga: hogy elmúlt huszonöt éves.

De ez csak létjoga s nem története is a mai ünnepi számnak.

Története, röviden elmondva (mert a jelszó volt: *röviden*) im' ez:

Irtunk a »Zemplén« legrégebb és régebb, újabb és legújabb munkatársaihoz. Leveleinkre válaszok érkeztek. A szíves válaszoknak szép foglalatja a »Zemplén« mai ünnepi száma. A szerkesztő indítványozta, hogy: *legyen*. A munkatársak jósága úgy hozta magával, hogy: *van*. Átnyújtjuk, íme, mély tisztelettel a nyájas olvasónak. A kritikustól sem féljük. Kivált ha nem felejtí, hogy ez az ünnepi szám egész igénytelenséggel lép a nyilvánosság elé:

»Dat pira, dat poma«...

Hanem a *legyen* és a *van*, az *ige* és a *test* útjában, megvalljuk, voltak döccenők is — »quantum satis.« Szerénykedés egyrésztől, húzódozás másrésztől, sértődött büszkeség a hegyibe: nem hiányoztak az ünnepi szám eszméje és megvalósulása útjából sem. Úgy tetszik nekem, mintha nem is *szerkesztője*, hanem *végrehajtója* volnék ennek az ünnepi számnak.

Íme egy-két válasz az *intők*-re:

— Bocsánat. Bevallom lusta voltam. Ez bűnöm. De sok dologom is volt. Ez melegségem. Meg is feledkeztem. Ez szerencsétlenségem. Ennyi elég lesz önnek, hogy ne haragudjon rám... (Ki ez a kedves ő: ösmerjenek rá lentebb a *tolláról*. Hiszen: »Le style c'est homme.«)

Egy *adósom* meg kosárral fizetett. (Nyilvánosan nyugtatom.) Így ír:

— *Sajnálom*, hogy a »Zemplén«-nel nem ünnepelehetek. (Hiszem is, mert sajnálhatja!) Engem a régi időkbeli becses (?) lapjához bálí referádák, a bálí referádához maguk a bálók kötnek; a bálókhoz pedig... szóval kedves emlékekben él a »Zemplén« hiszen ön tudja...

Voltak, akik kimaradtak az ünnepi számból; mert fényképeket (melyekről *Divald* Károly budapesti műintézetében készültek a *clichék*) nem küldöttek, így gondolkozván:

— Nem lesz baj, ha, mint *Merino Taleiro* a dogék képsorozatából, az ő arcképeik is hiányozni fognak a »Zemplén« díszes csoporzatából. (Biz' ez baj lett!)

A »Zemplén« kedvesen humorizáló *x-y*-ja pedig így mentette ki magát:

— Én kövér vagyok, akár egy céhbéli hentes és sajnos, kopasz, mint akármelyik demográfus, vagy hajnövesztő-szert áruló patikárius... úgy teszek hát, mint a szép asszony, aki, mert a toaletet összeállítására nehéz, hát inkább migrén ürügye alatt elmarad a bálból, amelyben bakfisek és friss menyecskék versenyétől fél...

Kellemesen hatott ránk a következő levél:

— Nem igen vagyok barátja a kirakatos irodalomnak s ezért legtöbbször nem veszek részt a jubiláris és albumos kiadványokban... Ezért késtem az ön szíves soraira is felelni. Ezuttal végre is győzött bennem az a valami, amit az ember a multa való visszaemlékezésnél még akkor is érez, ha az a multa nem volt épen a legkellemesebb...

No de így is egybegyűltünk vagy százan.

Bemutatókora szükség nincsen. Neveinkről önök úgy is ösmertek már bennünket, kik most önökkel szemtül-szembe nézünk. Vannak közöttünk, akik most teszik le inkognitójukat. Ők nem jogosítottak föl, hogy inkognitójukat eláruljam.

Fogadják, kedves munkatársaim, mindegyikük külön és mindannyian együtt, »Zemplén«-ünkhöz való jóságukért, hívségükért köszönetemet.

De fogadja a »Zemplén« nagyérdemű közönsége és tek. Zemplén-vármegye nemes közönsége is pártfogásukért hálámat. Az az egy, amit kérünk tőlük a jövődó huszonöt év számára: a *kegy*, miben eddig részeltettek bennünket. Kegyes pártfogásuk legyen ezután is a mi pályabérünk.

És most, még egyszer a kritikushoz szólván, azon végzem, amin a francia márkí kezdette:

— Az én szalonomban (ebben az ünnepi számban) se ne kisebbsétek, se ne dicsérjétek. Csak gyönyörökdjétek.

B. U. É. K.

A szerkesztő.

Istenben bízva,
 higgy és remélj. Így
 könnyű lesz az élet-
 ben minden nehéz.

(Budapest, 1894. okt. 2.)

Dókus-Ragályi Anna.

FA AZ EMBER, MELY-
 NEK A SZENVEDÉSEK VI-
 HARA NEVELI ERŐSRE
 TÖRZSÉT ÉS A BOLDOG-
 SÁG NAPJA CSALJA KI VI-
 RÁGÁT, LEVELÉT; FÖLD-
 BE

FOGÓDZÓ, ÉLETÉT TÁPLÁLÓ GYÖKÉRSZÁLAI
 AZ AZ EZERNYI GYERMEKKORI EMLÉK, AMI
 SZÜLŐFÖLDJÉHEZ KÖTI. JÉPJE KI LELKÉ-
 BŐL A GYÖKÉR-SZÁLAKAT S VIHAR HIÁBA
 EDZENÉ, NAPSUGÁR HIÁBA SÜTNE REÁ:
 TÖRZSE KIDÖL, LOMBJA LESZÁRAD, VIRÁGA
 LEHULL.

(Komárom, 1894. nov. 19.)

Seőcze Sarolta.

Zemplénhez!

Messze föld szülőtte
 Vándorutra kelve
 Idegenbe tévedt...

Hegy, völgy közt bolyongva,
 Nyugtát nem találva,
 Mig meglátott Téged.

Nagy Sátrád vonzotta,
 Néped marasztotta,
 S ott töltött sok évet...

Megszeretett nagyon.
 Ám de irva vagyon:
 »Kövesséd férjedet!«

Elment más vidékre,
 De szívébe vésve
 Hordja emlékedet.

(Budapest, 1894. okt. 30.)

Ghyzer Kornélné.

Egy napon a *Zem-
 plén* szerkesztőjétől levelet
 kaptam, melyben arcképet
 és kéziratot kér tőlem, a
Zemplén ünnepi számába.

En erre a levélre két
 hosszú hónapom át nem tud-
 tam válaszolni. Küzdött ben-
 nem a józan ész és a hiúság. Az ész ezt mondta:
 — Ne tedd meg. nincs ott helyed, ez a ké-
 rés pusztán udvariasság volt a szerkesztőtől, más
 semmi, ha megteszed kinevetnek, megszólnak.

A hiúság csitította az ésszt:
 — Ne gondolkozzál, tedd meg, mit bánod,
 hogy mit beszélnek. A szerkesztő felkért, ám fe-
 leljen ő, ha felelni kell éretted!

Mint látják, a hiúság győzött. — Nem is
 csoda, hisz *Sylva* nő és hiúság a te neved asz-
 szony!

Az arckép elment azzal a tudattal, hogy
 nem helyesen cselekedtem.

De a hibát, ha beismerjük, már félig jóvá
 is tettük. Én is beismerem, hogy nem helyesen
 tettem, midőn arcképet beküldtem.

Bocsássanak meg nekem a nők — elnézésből,
 az urak — udvariasságból.

(Budapest, 1894. okt. 3.)

Spillenberg Mariska.

Gyermekkorom bol-
 dog álmaj, ifjuságom verő-
 fényes napjai, társadalmi
 és családi életem kedves
 emlékei, de azon veszte-
 ségek fájdalmaj is, me-
 lyeknek jelzője már csak

az a keserű könyekkel megszentelt egy-
 pár négyzetű föld, Zemplén-vármegyéhez
 és különösen S.-A.-Ujhely városához fűzték
 lelkemet, szívemet. Ez az eszményi fonal
 fűz a »Zemplén«-hez, mert hisz e lapot

első ízben „Hegyalja” címen boldog emlékeztető férjem alapította. Készséggel és hiven osztottam meg én is a kiadó és szerkesztő gondokat. Együtt ápolituk az ifju lapot, együtt igyekeztünk azon, hogy az ama hazafias szellemben szerkesztve, melyet e vármegye jeles szülöttei s különösen a nagy bujdosók közörökségképpen hagytak reánk, — jelentős hirlappá emelkedjék s létjogosultságot nyerjen.

Most is édes nekem az a reménység, hogy azokhoz a lelkes, szabadságszerető, hazafias elvekhez, melyeket boldogult férjem önzetlenül és holtig követett, — a „Zemplén” mindig hű marad.

(Budapest, 1894. december hó 12.)

ÖZV. BORUTH ELEMÉRNE.

25 év!

Nagy idő! Ez alatt az újdonszülöttből ember lesz, az emberből öreg ember és ha még 25 évet él — aggastyán.

A társadalom 25 év alatt ugyszólván új nemzedéket állít a régi helyébe s új irányt, új eszméket, új gondolkodást, új törekvéseket látunk felszínre kerülni.

Lapunk is 25 éves lett tehát! Adja Isten, hogy szerepét úgy töltsse be, mint egy 25 éves erőteljes férfiú. De hogy ezt tehesse, nagy részben munkatársaitól függ, a kiket e mai szám mutat be a tisztelt olvasóközönségnek. De függ különösen az emberi életkor 2-ik 25 évét élő munkatársaitól; mert az ilyen 3-ik 25 év vége felé járók, mint magam, a lejárt 25 év eszméinek hódolunk, s akarva sem tudjuk a jövő 25 év irányát kellőleg előre vinni.

Előre tehát ifju nemzedék!

(S.-A.-Ujhely, 1894. dec. 10.)

Matolai Etele.

Ki tudná megmondani hogy a hegytetőn kibugygygó forrás, ha nem gondolozzák, merre veszi útját, hol lesz megállapodása?

Mi (románok) 1848-ban születtünk újjá, örökre kár, hogy születésünkkel megöltük az édes anyát, a hazát. Keresztvíz alá idegen kezek tartottak; mostoha kezekre jutottunk; nevelésünkben nagy szerepet játszott a rozszindulat; első gagyogásunk káromlás volt a magyar haza ellen. Ha a börtönben született gyermeket állandóan a lopás fogásaira oktatják, tolvajjá lesz a gyermek. Minket a németek a magyarok elleni gyűlöletben neveltek; megtanítottak arra, hogy a magyar állam konstitúciója rongy papír, a melynek semmi értéke nincs. Öröklött hajlamainkat: gyűlölni a magyart, gondos kézzel ápoliták. A haza alkotmánya, multja iránti lelkesedés utolsó gyökereit is kitépték keblünkől; kiirtottak abból minden melegebb érzést és szabad tejlődést biztosítottak a magyarok elleni gyűlöletnek. A haza ellen lázadó nemzetiségekkel megosztottunk a levert magyarság ősi politikai vagyonán, alkotmányos fundamentumait szétszórtuk s kezdtünk építeni új alapot, olyant, a mely megvédjen a magyar nemzet minden további befolyásától. — *Magyarok, Románok* c. röpiratom 8-9-ik lapján. (Kolozsvár, 1894. szept. 17.)

Moldován Gergely.

Egészséges testben lakik egészséges lélek. Sokan hiszik Magyarországon, hogy aki sportot űz, az komolyan nem is tud foglalkozni — és ezen véleményem nem egy komoly embert tart vissza testedző mulatságoktól, nehogy frivolnak tekintessék.

Egészséges lehet-e, fejlesztheti-e a szellemi tevékenységet, ha az íróasztal utáni kemény munkát ismét asztal előtti szórakozás váltja fel? A füstös kávéházi levegő, kártya, pletyka képes-e visszaadni a fáradt agynak a szükséges ruganyosságot a gyors életműködéshez, mely a jó munka kelleke?

Hasznos-e az országra azon számtalan 45-50 éves, élete delén lévő erős ember, kik magukat öreg uraknak mondják és tartják elvesztett reagáló képességgel, indolensnek lesznek testileg és lelkileg?

Hasznos-e a társadalomnak az a temérdek pletyka, mely az ezek szülte személyes surlódások folytán a társadalmi életet megmételtyezi!?

Azért nem hangsúlyozható elegendően, nem biztatható minden férfi kellőleg a sportok kultiválására. Ki-ki módja szerint, aki bírja, vadászszon róka-falka után; a legszegényebbek álljanak össze és csináljanak „gyalogfutó klub”-ot, amilyen Angliában számtalan van. Londonban a gázlángok sárka fényénél találkoznak a járó-kelő nem egy szürkehajú futó alakokkal. Ezek olyan hivatalnokok, kiknek még kerékpárra sem telik pénzük, tehát gyalog futnak, mert szellemi frissességükre, edzett, egészséges testre szükségük van, hogy jó munkát végezhessenek másnap.

Nézzük a Nyugat országait, mondhatni minél inkább van kifejlődve a sport iránti érzék, minél többen űzik annak bármely nemét, annál tartósabbak munkaképes embereik.

Követni kell a Nyugatot e téren.

Akik még nem próbálták, ne sajnálják a fáradságot és kíséreljék meg az erős szellemi munkát erős testi munkával pihentetni, nem fogják megbánni. Egy óra alatt elvégzik azt, amihez máskor kettő kell és fiatalosabb erőben lesznek, mint a velük egykorú, egy kinézésű indolens kortársaik.

(Velejte, 1894. dec. 12.)

Andrássy Sándor gróf.

A vidéki sajtó közzétett fehér holló számba megy a „Zemplén.” Mindig csinnal jelent meg. — Szerkesztésén

meglátászt a költő és a nyelvész keze. Hatalmával soha vissza nem élt s megtudta őrizni mindenkor komolyságát. — Ezen tapintatos mérséklete tette őt eddig és fogja eszentul hosszúéletűvé tenni.

(Budapest, 1894. december 10.)

Chyzer Béla dr.

Midőn a Zemplén jubileumát ünnepeljük, lehetetlen, hogy azon férfiú szelleme — ki e lapot ezelőtt 25 évvel „Hegyalja” cím alatt alapította — közöttünk ne lebegjen.

Ime Borúth Elemér arcképe! Mintha most is látnám fenkölt szellemének hódító kifejezését; mintha látnám nemes arcán az igazi szívjóságot, mely megnyerő összhangban olvad össze a hamiskás humor mosolyával.

Derék volt ő a derekak között, hű a hűvek között! Mennyi kedély, mennyi ér-

telem nemes tüze aludt ki az ő életével. Derékban tört ketté a cser, porba omlott a lombkorona. E korona drágakövei, a tölgyfa gyöngye, a lombok között suttogó szellő, a felrebbenő madár vidám dala, a viharvédett fészkek: a nemzet örökéül maradtak örökbecsű költeményeiben. Irt eleget ahoz, hogy neve a magyar írók Pantheonjában helyt foglaljon. Ha az emberi élet távolabbi köröndjét érinthette volna, mennyi kincset meríthetendett lelke dus aknájából, munkás, törekvő szelleme? Abban a korban halt el, midőn az ábrándok már kirepülnek puha fészkekből, a szívből, s eszmékké izmosodva arra hivattak, hogy szilárd alapon teremtsenek. A komoly gondolatok, higgadt férfiak volt ő. Költészettel az utóbbi években ritkábban foglalkozott, — ha mit irt azonban, az magával hozta a világra a „remek” jelzőt.

Társadalmi életünkben űr maradt utána, s mi, kik szívéhez közelebb álló barátai voltunk, lelkünkben, most is gyászolunk érte.

Vessenek derengő világosságot az ő emlékére e sorok. Ez ünnepségen itt ragyog az ő szelleme.

(S.-A.-Ujhely, 1894. dec. 14.)

Payzoss Andor.

Az aranyos téma.

(Egy báltudósító álmodozása.)

No hiszen eltalálta a szerkesztő ur, amikor a *Zemplén* jubilaris számára engem tisztelt meg az „aranyos téma”-val! Olyan illetékesnek véle arra, hogy a *zempléni nőkről* írjak? Hát igaz, van annyi illetékességem, hogy tizen-nyolc éves fiu koromban én

irtam az ujhelyi bálók referadát a *Zemplén*-nek. Ez bizonyosan nagy dolog! Micsoda varázslat fog meg most is, hogy ezekre a dicsőséges báltudósításokra gondolok! Bennük rögzítettem meg azokat a hajnali álmokat és rózsaszín képzeteket, miket a női szépség első igézete az ifju lélekben keltett. Ugy is maradtak meg eltörölhetetlenül emlékezetemben a lenge, habos tülle-és tarlatánruhák, a hosszan uszó színes szalagok, a kigyuladt rózsás arcok, a ragyogó szemek, mindazok a bájos, repeső leányok és asszonyok, kiket én, mint a helyi zsurnalisztika veszprémi püspöke, bálkirálynői koronákkal ékesítettem fel. Az ifju képzelődésnek ez a verőfénye rajta maradt az ujhelyi — vagy hogy lokál-patriotizmusom határait megfelelően kiterjeszsem, amennyiben a hajdan „híres megyeházi bálók” valósággal az egész vármegye szépségeit gyűjtötték össze, — tehát az egész zempléni nővilágon, és pedig annál inkább, mentől távolabb estem tőle éltém későbbi körülményei között.

Hogy őszinte vallomást tegyek, megismerem én a nőt egészen másképp, a férfi sors hatalmával, földi végzet erejében, emberi szenvedély tüzeiben, de mindez már a nagyvilág kevergő örvényei között esett meg rajtam. És így küzdelem és diadal, csalódás és kiábrándulás után, amikor már én is megalkottam magamnak az én végleges filozofiamat a nőkről, még azután is az én szülővárosom hölgyein mindig ott játszott az első látományok aranyos káprázata, mindig tüllfelhőkben lebegő angyaloknak képzeltem őket, noha volt alkalmam meggyőződni róla, hogy ők is késedelem nélkül alkalmazkodnak a párisi divatnak örökös szín- és alakváltozásaihoz. Csakugyan valami ördögös dolog az, ha az első ifjuság illuziójához az életnek későbbi korán át még az a regényes hatás járul, melyet a távolba vitt emlékezés szokott kelteni.

Ah, az a kínos érzés kezd gyötörni, hogy a mióta megszüntem a *Zemplén* báltudósítója lenni, azóta alaposan eltévesztettem hivatásomat. Nem ott hagytam-e el örökre az én jobb éneket!

No de ez az én poétikus emlékezésem nem elgítheti ki a szerkesztő urat, ki az „aranyos téma”-t reám bizta. Tudom azt várja, hogyha már a zempléni nők jellemzésével foglalkozom, ne úgy különböztessék meg őket a földkerekség többi nőitől, hogy a fantasztikus emlékezésem mesés fényét ömlesztsem rájuk, hanem hogy megtaláljam azokat a jellemző vonásokat, melyek őket a valóságban kitüntetik és belőlük a nőiségnek egy külön kiválasztott típusát alkotják. Ezt várják bizonyosan minden irodalmi elemzéstől az aranyos olvasónők is, akik manapság Zemplénben is „modern” olvasónők, tisztában vannak az irodalmi realizmus tör-

vényével és legkevésbé sem kívánok meghatározhatatlan légius tüneményekül szerepelni, mert jogos öntudatában vannak annak, hogy mint hus és vérből alkotott valóságok is kivívhatják aranyértékük elismertetését. De épen ebben van is az én elvévészett hivatásom, amiért itt a főváros örökös zsvájában, az ambíciók veszett versenyében, politikussá, vezércikkkezűvé és írói dilettánsá lettem, holott ha nem szakadok el oly hamar a zempléni bálkirálynők világától, a báltudósítói csinos kezdet után, az ő segítségükkel, még a modern regényirodalom egyik elismert kitűnősége is válhatott volna belőlem. Még ifju álmaim ködfátyolán keresztül is mindig erősen sejtettem, hogy az, ami a zempléni nőket külön-külön olyan »aranyosakká« teszi, a sajátos jellemvonásoknak olyan gazdagsága, az egyéni érzéseknek olyan változatossága, mely őket egymástól is és összeségükben is a világ minden más nőitől élesen megkülönbözteti.

Tudom, az én újhelyi bálkirálynőim közül azok is, kik az imént megnyílt virágnak szüzi üdeségében ragyogtak, már régen férjhez mentek, régen anyákká is lettek, nagy leányaik is lehetnek, kik utánuk az újhelyi balokon elfogalták az öröklő trónt, ha ugyan nekem is akadt utódom, ki nyilvános bali jelentésekben körülötte a koronázó püspök tisztét teljesíti. Ez a változás persze nagyon közönséges, a természet mindennapi rendjében levő dolognak látszik, engem máris különös módon érdekel az a kérdés, hogy ezek az én ifju álomvilágomból kiszakadt fényalakok, az én hajdani bálkirálynőim hogyan élték át későbbi életüket, micsoda érzelmeket ismertek meg, micsoda sejtelmeket és vágyakat ápoltak. A legkedvesebb feleségek! A legjobb anyák! Utólérhetetlen gazdasszonyok! Bizonyára így mondják egyhanguan önk mindnyájan, kik gyakorlati tapasztalatból szólhatnak a dologhoz — és ha nem is mondanák, elég nekem ránézni, jól táplált külsejükre, gondtalan mozdulataikra, csillogó szemekre, hogy ezt az ítéletet *Zemplén* minden aranyos hölgyéről feltétlenül megerősítve találjam. Amit azonban csak egyszerű erényeknek, vagy épen prózai tulajdonságoknak hisznek, már ez kelti bennem a határozott meggyőződést, hogy zempléni ideáljaim mind az élet igazi hősnőinek születtek, a női hivatásnak rendkívüli tehetségeivel vannak felruházva. Csendes, ézrevetlen hősnők, ha a kisvárosban vagy falun mindig ama szűk életviszonyok szabályos családi rend keretében maradnak, amelyekbe beleszülettek. És nemde már azért is valószínű, mert azok a tisztelt férjuraik, kik oly nyilvánvaló tanúságot tehetnek feleségeik női, anyai és háziasszonyi erényeiről, általában nem tűnnek fel olyan színben talán épen azért, mert ők is nem közönséges hivatásra születtek, mintha ők is kitűnő férfiek, mintaszerű családapák és kiváló gazdák volnának. (Ez aztán elég a maliciából!) De mindez még nem a földolog; úgy kell lennie, hogy a zempléni aranyos nőkben — már a kiket én ez elnevezés alatt értek — lappangva rejtőzik a hősnői természet teljessége és csak a külső viszonyok alakulásától függne, hogy akármelyikük amolyan elsőrangú irodalmi alak lehessen, hősnő a nőnek legregényesebb, legdrámaibb, tegyük hozzá nagyvilági értelmében. Egy zempléni nőről, ki nem hosszú idő óta a fővárosi élet teli poharát őríti, régebb ismerősei mindazt a megjegyzést tették előttem: Csodálatos, mennyire megváltozott, nem lehet ráismerni. Dehogy változott, csak úgy hiszem, most fedezik fel igazi mivoltát, mert most jutott csak nagyobb mértékben ahhoz a szerephez, melyre valósággal teremtve van. Kérem nem úgy van-e ez valamennyi zempléni ideállal? Ah valósággal úgy tetszik valahányszor olyan zempléni aranyos hölgyet a javából a nagyvilági életnek szinpadán, ha csak pillanatra is, elsuhanni látok magam előtt, mintha a tüll és tarlatánfelhők alakitan fényéből egyszerre káprázatosan bontakoznék ki a föld diadalmas asszonya, ki onnét szülővármegyéjéből a legnagyobb képességeket hozta el arra, hogy a férfiak fölött uralmat gyakoroljon, kinek lelke telve van merész gondolatokkal és művészi sugallatokkal és csak a jó alkalmat, a kellő magasabb pedesztált kell megtalálnia, hogy aranyos fénye, mint a nap sugárzása, messze el-tündököljön a világba, hogy a nevezetesebb politikai eseményeknek, nagy szociális intrikáknak titkos mozgató ereje legyen, a nyilvános élet Egeriájává, az irodalmi élet muzsájává váljék. Cherche la femme! Ez a francia szó a zempléni nőkre még egészen más értelemben is illik, mint a hogy közönségesen alkalmazni szokták. Még a történelem geniuszát is vádolni tudnám, hogy nem használta fel eléggé az ő hősnői hivatásukat, hisz bizonyosan nem a zempléni nők hibája, hogy a Széchy Máriák és Zrínyi Ilonák gazdag sorozatával nem jelentek meg a magyar történelem nagy drámáiban. Sőt ha csak az újhelyi nők összeségére gondolok, a gondviselés roppant mulasztásának tartom, hogy valamelyik Szoliman szultánt vagy Achmed pasát nem vezette a város alá. Vajon az újhelyi nők hősiességük és egyszerű önfeláldozása mellett nem halványult volna-e el az egri nők minden dicsősége?

És ime a gondviselés ez állandó hanyagsága a zempléni nők irányában vált az én végzettemé

is. Csak ez okozhatta, hogy a reményteljes báltudósítói kezdet után oly teljesen eltűntem attól az irodalmi feladattól, mely a zempléni nők »aranyos témájában« számomra rendelve volt. Ha feladatomat mindvégig teljesíthettem volna, önk tisztelt hölgyeim, az én hajdani bálkirálynőim, kiknek ez emlékezősemet szentelem, megmaradtak volna azoknak a csodálatra méltó feleségeknek, páratlan anyáknak, utólérhetetlen gazdasszonyoknak, a minőknek a Bodrog, Latorca, Ronyva vizeinek mentén és a Hegyaljának mai siralmas pusztulásukban is költői fényű halmái között lelkes férfiszívek magasztalva hirdették; de én az önkö lenge bál toaletjeinek leírása után lassanként fölfedeztem volna a titkos költészetnek minden forrását, mely az önkö lényében rejlik, a ragyogó szemek, a finom arcok, a kecses mozdulatok folytonos igézetéből megsejtettem volna a mögöttük lüktető életnek minden öntudatlan mélységét, végül fölszerelve a modern lélekelemzés műszereivel az irodalom számára kimerítettem volna azokat a rendkívüli lehetőségeket, melyekkel, mint az élet, a szerelem, a művészet, a szalon hősnői a világ drámáit gazdagíthatnák. Vége, vége! A báltudósítói babérokon túl nem részesültem a helyi muzsák kedvezésében és bármennyire értem is azt a nagy varázslatot, mely *Zemplén* aranyos hölgyeit az életben és az irodalomban küiön jogosultsággal ruhazza fel, könnyen rámbizonyíthatják, hogy az én megkülönböztetésem épen arra vallanak, hogy az »aranyos témá«-hoz nem lehet sok közöm. De így legalább bevallhatom, hogy én, ki magamat már minden tekintetben az élet kiábrándultjai közé soroltam, a zempléni hölgyekről még azt a teljes illuziót óvtam meg, mely a husz éves ifjuság fényes látományából és a távolból való emlékezésnek illatos romantikájából szövődött össze. Ki tudja, nincse-e ebben még valami új veszedelem is. Mert minden megóvott illuzió azzal a félelmetes kíváncsisággal jár, mely a valóságnak megismerését, még ha fájdalmas csalódás volna is az ára, ellenállhatatlanul ránk kényszeríti. Ott hol az ifju képzelődés rózsaszín ködei és a tüll és tarlatán foszlányokból alkotott aranyozású felhők terjednek el szemem előtt, ki tudja nem ott vár-e csendessé vált szívemnek utolsó válsága?

Vigyázzunk!

(Budapest, 1894. dec. 9.)

Mezei Ernő.

A vértanúk napja.

Se térde ma!
Buzgó ima
Hálánkat zengi fenn
S mártír-ünnepen!

Dallal köszöntjük e napot,
Melyen kimultak a nagyok
Az aradi bitón;
Oltári lángban ég hitünk,
Szabad honért hevül szívünk
S nap sugárától!

Se térde hát,
A Golgotát,
Melytől nem zellegünk;
Szenteld meg, istenünk!
Hónét a hős mártírhálát
A melyet a Világ csodált;
Te áldd meg odafenn!
Hónét a szent lángot, hitet,
Melyet követ a honfitest,
Te ápold szüntelen!

(Ki nem adott verseimből. 1869.)

Fejes István.

(S.A.-Ujhely, 1894. nov. 27.)

Ha tisztviselő
vagy, ne csak azért
szolgálj, hogy ke-
nyered legyen!

Thuránszky László.

Többször tapasztaltam, hogy egy és ugyanazon személyre, az egyik ember tanácsa hatott, míg talán szellemesebb, eszebb és hasonló társadalmi állást elfoglaló egy másiké mi hatást sem volt képes előidézni. Míg a tanácsoltban kerestem a megfajlás okát, kielégítő eredményhez jutni soha nem tudtam. De a mint a tanácsolókban kezdetem kutatni az okokat: a megfajlás könnyen hozzá jutottam. Az egyik ékes szavakban, logikai okokkal támogatta tanácsait, de ha össze hasonlítottam azt az általa követett étellel: a kettő között összhangot nem találtam; hiányzott nála a benső érzés melege, minnek folytán csak az észre tudott hatni. — A másiknak minden szavát önépítője igazolta, érveit a benső érzés melege szülte, s ez a szíven át hatott az észre. A ki tanácsot osztogat, úgy beszéljen, mint a hogy él; mert csak az képes rábeszélni és mások jobb érzését felkeltve javítani. A ki bírja a szív nyelvét.

(S.A.-Ujhely, 1894. december 11.)

Dókus Gyula.

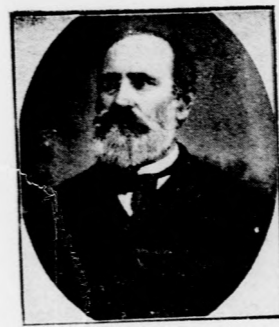

A világ legtermé-
kenyebb hírlapírója-
nak, Girorden Emil-
nek, családi élete ter-
méketlen lévén, „egy
millió frankot egy fi-
örökösért!“ kiáltott fel egy alkalommal.

A magyar hírlapírók, bizony, ritkábban szerencsének milliókat, mint örökösöket. De ha ily drága kincs az örökös: akkor gratulálunk szerkesztőnknek; mert neki, szerencsére, nincs szüksége ily magas offereteket kockáztatni.

(S.A.-Ujhely, 1894. okt. 26.)

Horváth József.

asztalához, — az »officerek« asztalánál azonban kedve szerint ehetett is, ihatott is az »esküdt ur.«

Ugy esett, hogy, a mondtam esztendőben, az a főúr uriszéket akarván tartani, a vármegye alispánját, mint társelnököt s bíró-társait, a járás főszolgabíróját esküdtjével együtt, meghívta uradalmának székhelyére. A főfiskus már akkor, mint a jobbágyok védelmezője (?) törvényszerint való tagja volt az uriszéknek.

Tudnivaló dolog, hogy az emberek még az uriszék ügyes-bajos elintézése közben is megéheztek, az énes embernek meg enni kell, ha van mit, a földesur pedig az uri ellátásról köteles lévén gondoskodni... hát egyszer csak annak is elérkezett az ideje, hogy az inas jelentette: »asztalon a leves.«

Az asztalfőn a háziúr jobbán ülő alispán, hirtelen szettekin a fényesen terített asztal körül ülők során, de az esküdtet nem látja. Feláll, fűrkészve kutat a vendégek közt, mire a háziúr kérdi:

— Kit keres alispán ur?
— Az esküdt urat keresném, de nem látom.
— Ne busuljon alispán ur, róla is gondoskodtam.

— Engedelmet kérek, méltóságos uram, mondá az alispán, az esküdt az én bírótársam, nélküle nem itélkezhetek, az ő helye ott van a hol az enyém, ha tehát ő nem jöhet ide, én megyek hozzá.

Az alispán, a főfiskus, a főszolgabíró felálltak, hajlongva megköszönték a jóakaratot. Ott hagyták a fényesen terített asztalt, s az esküdt ural együtt a vendéglőben ebédeletek.

Az elképpedt főúr, ezután a lecke után, a jövőben még az »audiát«-okat is asztalához ültette. Ki volt az az alispán? megmondja a vármegye leveles tára.

(S.A.-Ujhely, 1894. okt. 20.)

Karsa Ferenc.

A zempléni ember soha nem szakadhat olyan messzire, hogy a hegyek mögül vagy a palotások rabságából is meg ne lássa azt a düledező, hasadozott falu várkastélyt, melyben Rákóczi Ferenc bőleseje ringott, a pusztá romfalakat a helmecezi határban, amelyek közt a Lórányfi Zsuzsanna nagy szive dobogott, — a széphalmi parkot, amelyben Kazinczi Ferenc aluszsza örök álmait — és a monoki házat, amelyben Kossuth Lajos született.

És ha nem feledkeznek meg az ember Szerenes földéről, a bélyi tornyos kastélyról, a terebesi palota egyik dolgozó szobájáról: mindenkor és mindenütt diadalmas büszkeséggel kiálthatja — *vármegyém és a magyar történelem egy!*

(Budapest, 1894. okt. 10.)

KEMECHÉV JENŐ.

Régmúlt s folyójelen.

Még a török világban történt. Régi írásból olvastam. A hódoltság alatt a magyar részeken parancsoló jó török urak béke idején igen kedélyesek s nagy barátai voltak a jó tréfának.

Egy felső vidéki szandságban, melynek formája olyan mint egy ormótlan csizma, egy rendkívül kedves, 3 lófarkas pasa volt a főúr, akit, bár szigorúan megkövetelte a rendet, mindenki nagyon szeretett, mert fölötté jóságos és igazságos vala.

A szandság felső részén, két különálló gyönyörű völgyben, hol a folyó vize tiszta, mint a kristály, a legelő dus s a hegyek lombkoronája az égig ér, a pasának két derék bégje osztotta az igazságot, akik vidáman s megelégedve tölték napjaikat, mert az alájuk rendelt szelid természetű férfinek megadással teljesíté, amit kívántak vala tőlük, (akkor még nem volt a kutyán is bélyeges rézfityegő,) a vidék csinos női pedig nagyon is szívesen meghajoltak a felsőbbség előtt.

Az egyik, Harun al Asztid bég, (Allah bar-nitsa meg a szakállát!) mindig azon törte a fejét, miként lehetne bégvársát felültetni. Gonoszkodása gyakran sikerült is, mert a másik, a szelidebb természetű, jó Alekó, arra nagyon alkalmas médium vala.

Történt, hogy a pasa nagy gyülekezésre hívta híveit, amelyre két hősünk a mezzi hadakkal együtt utazott.

Meleg üdvözlés és hosszabb beszélgetés után egyszerre csak reá mered Harun az Alekó arcára s fájón felsóhajt:

— Én kedves testvérem! Hát csakugyan igaz, mit a rozsró hírnévre vett? — Hát csakugyan nem bírsz ellentánni vétkes szenvedelmeked? — Titkon és nagy mértékben élvezed a gyaukok átkozott, a szent Koránban tiltott italát, mely pezsgésbe hozza a vért, mámorba rintgat, de a pokolba visz? ... Ne is tagadd, ott van a megdönthetetlen bizonyíték kékes zománca játszó orrodon! Nem, nem viselheti el az én lélkem, hogy bűnbán a pokolban szenvedj el, ahelyett, hogy a bűbajos hurik között élveznéd a tulvilág kéjes örömeit. Ha még nem késő, segítsek rajtad, elmondom s szigorú pasának, ő tán még kiragad a fertőből s visszaad a tiszta életnek ...

Megriadt erre Alekó, mert a pasa, különösen a Korán törvényeinek megszegése esetén, kérlelhetetlen, s így szólott vala:

— Esküszöm neked, Harun al Asztid, esküszöm mindenre a mi szent, hogy a hír hazug és én ártatlan vagyok. Ismételtem, hogy a hír hazug. Allah-ra esküszöm ...

A dévaj Harun elérte célját. Jó izüt nevetett magában a sodrából kihozott vitézen. Nem emlitette többé ezt a dolgot, sőt feledni akarta végképpen.

De Alekó lelkét kizozta, gyötörte a kételkedés ördöge. Megérkezésük után már jókor reggel sietett a nagy ur palotájába, hogy Harun (az alnok Harun) meg ne előzze és hogy ő legyen az első, ki a pasát üdvözölni fogja.

De óh egék! amint belép vala a belső csarnokba, fényes vitézek társaságában már ott látja a pasával egy kereveten Harun-t, aki barátságosan intget vala őfeléje.

A jóságos lelkű öreg pasa, meglátva kedvelt Alekó-ját, barátságosan siet vala feléje. Allah nevében melegen üdvözölte őt. Azután, mintegy ösztönszerűen, Alekó arcára néz és egész részvétellel kérdé vala:

— Kedves fiam, nem gyöngékedel-e? Nagyon feltűnő nekem a te arcodnak elváltozott színe. Bizonyára fáradt vagy. Ugy-e, nagyon fáradt? Menj, pihend ki magad, édes Alekó-m, majd aztán később, bizodalmas beszédre, hivatni foglak.

Elsáppad Alekó. Háromszor mélyen meghajolva a nagy ur előtt rebegi vala hálásan:

— Szalem alejkom! — s még egy ádáz pillást vetve a sandán mosolygó Harun-ra, nagy csörtetéssel elrohan vala.

A pasa és a társaság egészen elámult s csak akkor tört ki a harsány kacaj, midő Harun az ő találkozásukkor történeteket elmesélte vala. Alig-séges alig és csak is „felsőbb fermán”-al lehetett a felültetett béget barátja ártatlanságáról meggyőzni. De azért nem bizott többé Harun-ban Alekó s azt hiszem, ha élne, maig se biznék benne ...

Igy van ez megírva a régi pergamenten. Csak is azért mondtam el, mert ezzel is bizonyítva van, hogy semmi sem új a nap alatt.

A szandságságot visszafoglalta az ősi vármegye. Annak élén most is egy igen kedves, szigorú, de igazságos és általában szeretett főúr áll. En különösen szeretem. És, ha jól emlékszem, két felvidéki szép járásnak vidámkedélyű, derék főembere között, nem régiben, szintén megtörtént egy, ehhez a régi pergamenten olvasható esethez egészen hasonló kázus.

Nos hát?

Aki nem hiszi, kérdezze meg őket.

(Budapest, 1894. nov. 2.)

Margitai József dr.

Különös tükör a sajtó. A társadalmat olyannak tünteti fel, a milyen. Az egyes márt nem. Azért jobban szerezem azt a részét, mely a társadalmi kérdésekkel foglalkozik.

(S.-a.-Ujhely, 1894. dec. 4.)

Kiss Ödön.

A Várhegy valamikor zöld, most kopár hegyoldalán barangoltam. Egy haldokló s ujra élledő szőlőtelepen vitt utam keresztül. Rendezett sorokban díszlett a magas, erős fiatal amerikai vessző, embermagasságú gaz között haldoklottak az öreg tőkék, halványárga, beteges levelekkel. Munkás, szorgalmas kezek tarták a földet s minden kapavágással egy-egy töke pusztult el — a mult idők dicsőségének egy-egy régi tanuja halt meg.

Amerika, az újvilág, foglalást tett az öreg Európában!

Ugy rémlett előttem, mintha megszólalt volna egy öreg, ráncoskéjú, agg töke. Beszélt a mult idők emlékéiről, boldog szép napokról, midőn a most néma hegy oldalán, a Várhegy romjai alatt, dal hangzott fel, vidám zene. Karsu leányok, jókedvű ifjak táncra perdültek. Pattogott a tűz, főtt a gulyás, sirt a nyirettyű s visszhangzott az egész vidék a mulatók zajától.

Puttonosok görnyedve hordták az átlátszó, mézédés gerezedeket, taposók összezúzták, aztán hatalmas présbe, majd hordókba került. Forrt a bor s lett belőle oly nedű, melytől megoldódtak a nyelvek, barátság köttetett, szép gondolatok születtek s pohárköszöntők hangzottak el.

Majd palackokba zárták s évtizedek mulva mohosan került ki sötét pincék odújából, hogy életet adjon haldoklónak s lakadalmakon s keresztelőkön szerepet vigyen, szellemet, életet, vidámságot, pezsgő életet terjesztve maga körül. Beszélt 25 év előtti régi időről, midőn vidám poharazás közben megszületett a „Zemplén” — Borut's Elemér, Szemere Miklós, Darmay Viktor, Hornyay Kálmán, Mezei Ernő s mások társaságában.

Aztán — kapavágás hallatszott, a töke kifordult; szárait, mint ég felé terjesztett kórókat, levágták s tűzre dobták az öreget. Lobot vetett, felszállt a füst s a mult idők tanujából csak kevés hamu maradt vissza a jövőnek.

De nem! nemesak hamu, megmaradtak az alkotások is. Él a „Zemplén.” Mint a kiforrott bor, az évek számával becsében, értékében csak nyer, úgy kívánom, hogy a most már 25 év mohával fedett „Zemplén” tűzében ifjabb legyen, hogy amerre megy, aki élvezzi mindenütt s mindenüvé szép nemes eszméket, fennkölt gondolatokat vigyen, s mindenkinek szívét nemes tűzre hevítse, s hogy a közöny filokszerája ne hervassza el, soha termőképességét ne apaszssa meg, s hogy ez így lesz: arra legyen garancia a mai ünnepi szám.

(S.-a.-Ujhely, 1894. nov. 30.)

Hornyay Béla dr.

A „Zemplén” 25. éves multja garancia a jövő 25 évre, hogy e lap továbbra is a sajtó nemes hivatásának fog élni. Lokális természete megóvandja őt attól, hogy

a korrupció ráborítsa sötét szárnyait. És azok, a kik a lap élén állandának, bizonyára nem fognak igyekezni bajnokaiává lenni a modern sajtónak, amely nem ismer sem örök igazságokat, sem önzetlen idealizmust, sem változhatatlan elveket. Ma minden eszmény, minden elv egyszersmind pozitív, praktikus érdeket is képvisel és a szerint „fejlődik”. — A sajtó vagy a kormány, vagy valamely párt, vagy a nagytöke szolgálatában áll, de sohase független, mindig szolgál. Lovagjai gondolatokat tolluk alakjában eladják annak, aki érte legtöbbet ígér. Ime ez a férfinem szellemi-prostitúciója!

És ez sem új, mint semmi bűn ezen a vén földtekén!

Pietro Aretino († 1556.) szellemes zsurnalista, már ezelőtt négy századdal üzletszerűen eladta magát, akarom mondani tollát, annak, a ki érte legjobban honorált. Jótevője mindig akadt. Az akkori Európa majd minden udvara használta fényes képességét. ...

(Sztankócz, 1894. okt. 7.)

Ferenczy Elek dr.

Ragyogjon, éljen
Mind a ki szeret,
Virulj te „Zemplén”
Mindenek felett!

Éljen a szép mindenütt,

Hol a sziv s ész napja süt!

(Szeged, 1894. okt. 5.)

Kovács János

k. r. tanár.

Gondolatok.*

Mit a sors kezéből nyerünk, habár kevés,
Gazdaggá tesz vele a megelégedés.

Annak, kit fény nem bánt, magas polcra
[nem vágy,
Az öntudat édes-anya vétette ágy.

Sors! ha nem segített életem szekerét,
Emeld majd a sirmál, ha levág a kerék.

(N.-Kövesd, 1894. szept. 30.)

Bányász Odön.

* Erdemes muukatársunk fotográfiája Budapestben, legőszintébb sajnálatunkra, eltévedt és a legszorgosabb utánajárással sem volt előteremthető vagy pótolható. Szerk.

Mult, jelen és jövő.

„A haza minden előtt.”

Édes magyar hazánk s nevezetesen Zemplénmegyénk gör. kat. rutén (orosz) ajku papságának, tanítóinak s összes lakosainak egyik legszebb jellemvonása: magyar haza s a magyar nyelv szeretete. Ezt bizonyítja a mult, a jelen s bizonyítani fogja a jövő.

A mult bizonyítja; mert aki édes hazánk ezredéves történelmét elfogulatlanul olvassa s vizsgálja a haza népeinek tetteit, be kell ismernie, hogy az édes magyar hazához egy nemzetiség se tanusított, forróbb, hűbb szeretetet, mint a rutén nép, — hisz csak a legközelebbi 1848. és 49-iki dicső szabadságharcban is megmutatták szülőink, hogy a hazaszeretete mellett nemcsak lángolón beszéltek, de vérüket s életüket is áldozták fel.

Bizonyítja a jelen; hisz nincs e nemes vármegyének egy legkisebb s a kárpáti zord bércek között legelrejtettebb községe is, ahol a gör. kat. iskolában az ártatlan kisdedek szájából ne hangzanék már a magyar szó. Nincs iskola, ahol a gyermekek szeretettől lángolón ne énekelnék a fohászt »Isten áldd meg a magyart!« Nemes vármegyénk gör. kat. papsága s tanítóikara már az ártatlan gyermeki szívből oltja a magyar hazaszeretetet, megtanítván őket magyarul zengeni, hogy »Bölcsöng az majdan sirunk is, mely ápol s ellakar.« A felnőttek rutén ajku lakosok a temploraokban a szószékéről hallják lelkeszeik tanítását, hogy »A nagy világon e kívül nincsen számunkra hely.« S népünk még ha a nagyvilágba (Amerikába) el-elvitorlázik is, szívében a hazaszeretetet viszi s ha esztendőök mulva is, de visszatér az édes hazába, mert tudja, hogy »Áldjon vagy verjen sors keze itt élnünk s halunk kell.« Aki kételkedik szavainkban, kérdezze meg a »Zemplén«-t, hisz 25 éven át igen sokszor olvastunk hasábján elismerő szép cikkelyeket a zempléni rutén-nép magyarosodásáról...

Ha tehát egy ezredéven át hűn önfelalozóan szerettük e magyar hazát s a magyar nyelvet; ha egy ezredéven át oly sok csapás s balsors között is hitünk, szeretetünk meg nem fogyatkozott, de erősödött: bizton merjük reményelni, sőt állítjuk, hogy a jövő ezredévben is így lesz ez, mert a ruténajku népünk vezetői, a gör. kat. papok s tanítók hatványozott szorgalommal, buzgalommal, törekednek arra, hogy a hol csak egy ruténajku ember találhatik a Kárpátoktól a Tiszáig »Legyen ember és magyar.«

Midőn kedves lapunk, a Zemplén, im 25 éves fennállásának jubileumát üli, azt hisszük, hogy méltóbban meg nem ülhetjük e napot, mintha visszapillantva a multa, erőt merítve a jelenből, e napon szent fogadást teszünk, hogy a jövőben is édes magyar hazánkat, szép nyelvét, szűkebb hazánkat Zemplén-vármegyét, oly sok a dicső emlékü honfi szülőhelyét, életünk végső lehelletéig forrón, hűen szeretni fogjuk és »A magyarok Istenére esküszünk,« hogy a magyar hazáért élni s halni akarunk!

(N.-Polena, 1894. szept. 7.)

Bihary Emil,

gör. kat. esperes-lelkész t. Zemplén vm. t. h. bizott. tagja.

25 év.

Jelentős határidő. A fiatalnak ekkor nő ki a bölcsességfoga. Megkét-szereződve kellemetlen, de jól rászolgált podagrák ápolója. A házasság megpihennek békés családi életük villongásainak ennél az első határvonánál, hogy itt friss erőt merítve, újra „casus foederis“-re lépjenek és olykor-olykor „casus belli“-be keveredjenek egymással és az élet tusáival szemben. Mivel pedig a vitézül keresztül vivott háboru mindig kitüntetéssel jár: ezt az időszakot elnevezték a házasságban *ezüstkor-szaknak*.

A hírlapok, ha az ezüst-metalliat megszerzik, ünnepi ruhát öltenek. Csakhogy ezt a szerencsét ritka lap éri meg, a menyinyiben a gyenge táplálkozás következtében sokan már zsenge korukban a „komma bacillus“ martalékává lesznek. Mert itt is áll: hogy egyedül a szolid élet, rendes

táplálkozás, erős szervezet, egészséges vér és eleven, jó kedély adják a hosszú életet.

A „Zemplén“ elérte ezt a kort és mel-lén ezüst-éremmel jelenik meg.

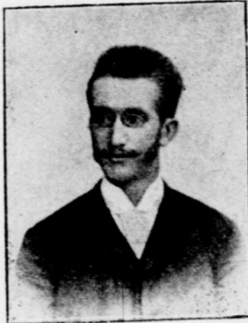
Erős a reményünk, hogy ebben a valútás időben még arany korona is fogja övezni tisztos homlokát.

(Budapest, 1894. aug. 29.)

Szabó Kálmán.

A szív.

Szerettelek volna viszont sze-
[retni,
Miként te, hiven, tisztán iga-
zán,
Szerettem volna én is úgy
[epedni
Miként te értem, érted, jó
[leány.

Ó, hányszor tettem vádló szemrehányást Szívemnek, sejtve édes titkodat. E vásott, vad fiu azonban folyvást Az oktatás elől meg-megszaladt.

Hiába azt szívemnek emlegetnem, Hogy nagy beteg volt ő is egykoron... »Mint dussá tett szegény, ne légy kegyetlen!« Ó nem okul a jó tanácsokon,

Sőt szembeszáll és ily szavakra lobban: »Szakíts ki kebledből és meghalok, Elpusztíthatok, megölhetsz, én azonban Parancs szerint egyet sem dobbanok!« (Bpest. 1894. dec. 12-én.)

Exner, Kornél dr.

A „kifelejtett“ munkatárs.

A »Zemplén« szerkesztője hét-nyolc év előtt, a mint a munkatársak összeállított névsorát lapjában közölte: hogy? hogy nem? — egy munkatársának a nevét a névsorból szerencsésen — kihagyta.

Ezt a »crimen laesae majestatis«-t, (mert hát melyik munkatárs nem tartja magát, hacsak egy araszos majestás-nak is,) annak idején meg akartam »tárcázni« a »Zemplén«-ben; mert a kifelejtett munkatárs jó ösmérsőm volt s bántott, hogy a szerkesztő úgy *kitett vele*.

Jóval »post festum« mondtam is e szándékomat szerkesztő-barátomnak, mire ő azt felelte: — Ugyan, mért nem tetted?!

Nos, hát megteszem most...

Igaz, hogy az esemény nem valami világraszóló, tán följegyzésre is alig érdemes; de mert, ha egy kicsit krónikázunk arról a »kifelejtett« munkatársról, ezzel a Zemplén multjára is vetődik némi halavány fény.

Istenem, beh is régen volt!... Egy negyed század bukkott le azóta a végtelen semmiségbe.

Felső-Zemplén egyik városkájába vetődött a hatvanas évek végén egy ifju ember. Fiatalon, alig husz évvel... az élet tavaszán, a mikor a rajongó képzelet szárnyakat ölt... telve tüzzel, lelkesedéssel, mikor a szív még fogékony minden szép és gyönyörködtető iránt, ami a csapongó ifju-kedélyre lebilincselőleg hat...

Ha valakit csak egy parányit is homlokon csókolt a muza: az ilyen felett a huszadik év nem repül el nyomtalanul.

Fiatal emberünkkel is így történt. Szenvedélyes hévvel sarkantyuzta a pegazust, — hátha meghágja vele a Parnasszust!...

Irni kezdett. Hogyne!... Mikor szemébe szép lány is mosolygott már: szívének hurjait bűvös lány szavak is édes rezgésbe hozták gyakran, igen gyakran...

Irt. De minek? Kinek?... Lesz-e aki elolvassa?... Vajon nem-e hiába irt?... Nem-e csak a szegényes asztalfiók számára?

Bekopogtatott a Boruth lapjához. Remegve várta a szerkesztői üzenetet. E helyett az jött meg, amit beküldött, amit irt — nyomtatásban.

Királyi ajándékkal fölért volna az a dicsőség! És azután ismét irt és újra irt. És az az áldott, jó Boruth egyre-másra adta ki az ifju szellemi termékeit. — Elbeszélései, tárcái gyors egymásutánban töltötték meg a »Hegyalja« hasábjait.

Pár évre ezután fiatal emberünket Ujhelyben találjuk.

Levelben föl merte keresni Boruthot, személyesen nem.

Boruth segített rajta. Sohse beszéltek egymással s ime, amint egyszer az utcán, a megyeháza előtt halad: szemközt jön reá egy dus, hullámos feketehaju, mélytűzű, kékszemű impozáns alak s megszólítja a szintén hullámos fekete haju, kékszemű ifjut... »Látogasson meg lakásomon, egy kis beszédem van önnel!«

Fiatal emberünk felelni is alig tudott e nem várt felszólításra, valamit motyogott; de két óra mulva azért ott volt Boruthnál.

Most jött aztán a java. Boruth felkérte munkatársnak.

E megtiszteltetésért ígérhetett volna neki akárki egy kis német hercegséget. Nem cserélt volna vele.

Ez időtől fogva a »Zemplén«-nek, mely időközönként nevet is cserélt, minden fázisában nap-számosa, a jó szerkesztőnek egész haláláig jó és balsorsában hű pályatársa volt!

A szerkesztőnek magasröptű költői lelke ott világitott folytonosan a szerény munkatárs előtt. A mi a munkatársban lappangó szikra volt, a szerkesztő lánglelkének izzó parázsáról kigyuladt. Amit nem tudott, megtanulta Boruthtól, amit tudott, az a tudása gyarapodott azzal, amit Boruthtól tanult hozzá.

S bármily sokat tanult tőle, sohasem tudott olyan lenni mint ő.

Alig volt száma a Boruth lapjának, melyben a hű munkatárs nevével ne lehetett volna találkozni. Sőt talán egy se volt. Elbeszélések, tárcák, színházi kritikák egy vagy más irányu cikkelyek egymást érték a munkatárs tollából. Ha egyebet nem hát a »Különlélek«-be irt valamit.

Igy folyt az élet, így folyt az évek, míg lassanként a munkatársnak is, meg a szerkesztőnek is a fürtei őszbe csavarodtak, s az 1886. a szerkesztő és a munkatárs testvéri viszonyán, mint valami bosszúálló démon, fájó sebet vágott: egymás kebléről őket leszakította. Az egyik, a szerkesztő, örökre itt hagyta a közös tűzhelyet; a másikat, a munkatársat, pedig *külmunkatársá* degradálta.

Igy történt aztán, hogy a mostani szerkesztő azt az egykori főmunkatársat, a ki tizenny-tizenöt év leforgása alatt talán annyit irt a »Zemplén«-be, mint azok, akiket ő munkatársaiul felsorolt, körülbelől — együttvéve, a munkatársak névsorából szerencsésen — kifelejtette.

Az az egykori főmunkatárs, az a »kifelejtett« munkatárs — én voltam.

(K.-Helmecz, 1894. okt. 15.)

Farkas Bertalan.

HA AZ ÉN DRÁGA HAZÁM EGY GYÖNYÖRŰ KIS VÁROS VOLNA, A TEMPLOM BENNE AZ ÉN KEDVES ZEMPLÉN-

VÁRMEGYÉM. A TEMPLOM TORNYA PEDIG ÉDES UJHELYEM, AKKOR FELMENNÉK ABBA A TORONYBA, MEGHUZNÁM A HARANGOKAT, TÚLHARSOGNÁM A HARANGZÚGÁST, HOGY HAZÁM MINDEN GYERMEKE MEGHALLJA ÉS MEGÉRTSE ÉLETEMNEK LEGFORRÓBB ÓHÁJÁT: JE DRÁGA MAGYAR HAZÁM, LÉGY FÜGGETLEN ÉS SZABAD, LÉGY MAGYAR ÉS BOLDOG!

(SÜMEG, 1894. AUG. 3.)

Székely Albert dr.

A közszabadságnak egyik legnagyobb s legfőbb biztosítéka, kétség-kívül, a sajtó-szabadság. A sajtó-szabadság és a zsarnokság, az önkény egy helyen és egy időben soha semmi körülmények közt nem létezhetnek.

Ahol az egyik tért nyer, ott a másik egy pillanatig sem tarthatja fenn magát. A nap fénye és az éj homálya: e kettő kizárja egymást.

(Kassa, 1894. október 9-én.)

Léhoczky Sándor.

25. év előtt és után.

25 év előtt egy gyászruhás női alak egy sokat zaklatott fejedelműhöz látogatott el. A gyászruhás nő kísért szümmel, a szünő fájdalom utókeszervével lelkében, az aggodó szeretet redőivel homlokán — panaszkodék:

— Oh felséges fejedelem-asszonyom! Nem látod-e, mily gyöngye nemzetünk?!... Ifjaink és leányaink hagyogatnak hűtelenül bennünket itt. Ilyenek ők... Idegenbe futkosnak, ha lelkük szűkölködik; s akkor is — csak sovány táplálék az, mit az idegen nyújthat s nem is nekikvaló: csak rövidíti lelkük életét. — Oh mint táj nekem: — ezt látni, ezt tudni!!

— Csak légy nyugodt, jó gyermekem, kedves leányom! Kezd már a homály oszlani. A fény — melyet csak gyujtogass serényen tovább — majd csak látni fogják: mi az, mire szükségük van s leend, amit egyedül csak itthon találhatnak fel.

A gyászruhás nő ott hagyá a munkás fejedelműt s visszatért a küzdés terére s lankadatlanul gyujtá azt a fényt, melyről a fejedelmű azt mondta: oszlatja a homályt...

25 év multán leveté gyászruháját a női alak. Eltűnt arcáról a bánat; szemében nem a fájdalom, de az öröm, a boldogság könnye csillogott. Megy ismét a — most már ünnepe — fejedelműhöz s diacsóvó hangon eképpen szól:

— Légy üdvözölve győztes fejedelemasszonyom! Diadalt arattál!! — Csak rajta, tovább is! Buzdits, serkents, hogy a nemzeti műveltség hassa át e hon minden gyermekét!

— Oh nem, jó gyermekem, kedves leányom, az érdem csak kicsi részben az enyém! Én csak az utra és eszköze mutatók reá: a fényt, mely a homályt üzte el — te gyujtogatád!...

A női alak — a sajtó szelleme, a fejedelmű a magyarnemzet geniusza volt (S. Patak, 1894, szept. 28.)

Réz László.

Pazar kézzel osztogatta a Teremtő a teremtes alkalmával a javakat, de a legnagyobbat és legértékesebbet a női szívébe rejtette el. A hosszú idő alatt ez a kínos nem vesztett értékéből, sőt inkább nyert. Az a leggaazdagabb, ki tulajdonosa ily kincsnek, mezt boldog s a boldogság legfőbb jó. En csak korona-tanu lehetnék reá. (S. A. Ujhely, 1894, december 19.)

STAUT JÓZSEF.

A „Zemplén“ egyik nevezetes vívmánya.

Aki Zemplén-vármegyében az izr. népnevelés állapotát 25 évvel ezelőtt ismerte és a maival összehasonlítja, az kellemesen lesz meglepetve az e téren tapasztalt óriási előmeneteltől; mert valamint 25 évvel ezelőtt vármegyénket az izr. zugiskolák Eldorádójának neveztek és a jól berendezett izr. elemi népiskola a ritkaságok közé tartozott: épp oly nagy ritkaság mai nap az izr. zugiskola.

Ezelőtt 25 évvel, még a vármegye székhelyén fennállott zugiskolákat is, körülbelül 200 gyermek látogatta, kik még a magyar olvasást-írást sem tanulták!

De hogy Zemplén-vármegyében most nemcsak vidékek, de egyes helységek sincsenek, hol az izr. tanköteles gyermekek, a héber tantárgyakon kívül semmit sem tanulnak, hanem nyilvános izr. állami vagy más felekezeti elemi népiskolában a törvényes oktatásban részesülnek, — az nagy részben a Zemplén érdeme.

A »nulla dies sine linea« elvét követve, éveken át harcolt e lap, csaknem mindegyik számában, a kulturelles izr. zugiskolák ellen... Ma már az alispán havi jelentéseiben azt az örömdetes hirt regisztrálhatja, hogy »zugiskolát újabb nem találtak«. Erre a nevezetes kulturális vívmányára büszkén rámutathat a Zemplén fennállásának huszonöt éves örömnépén!

(S. A. Ujhely, 1894. okt. 4-én.)

Knopfler Sándor, izr. tanító.

Vértés sonett.

Egykor magyar nők a szelid ber-
[kekben]
Dus hajzatot cseréggel éhítének,
Midőn Hadurt kérdék: Mi hajt
[vesztének]
Magyar családót, mely nincs Ár-
[mány ellen?]

Vérték az érepaizst bátran, szünetlen,
A mint a hősknek szólt a harcnek;
S magját ha hinté ellenség veszélynek,
Urának fegyverért mind visszamegyen!

Harekészen állnak a hű asszonyi nem
Ezer év példán női sorai,
Ha vérszárnyat sejt a viggázó őrszem.

Ha vérzenék sebünk, — bajunk oda hi,
S a női bátorság, mint rég, nem retten
Ma sem a gyöngét majd ugy buzdítani.

(Szerenes, 1894. szeptember 29.)

Paszlowszky Sándor.

AMAZONOK.

Mint a vihart megelőző morajlás zugott át Kárpátbércein a hír: »Nagy se-
reggel közeleg Lengyelországból a fejedelem.«
Harsogtak a tárogatók
Kárpátoktól le az Adriáig.
Zemplén harcban edzett baj-
nokai, ifju leventéi, hős kuruc vitézei iparkodtak a legelsőkk lenni.

Zemplén nagy szűkítések zászlója alatt, melyen ez a két szó ragyogott: »Pro libertate!« (A szabadságért.) Zemplén! mely annyi ezer hőst adal a hazának, légy ezerszer meg ezerszer üdvözölve a késő unokák ajkán!

Korponay Lőrinc uram, Thökoly Imrénének hajdani fegyvertársa, a Rákóczi-névknek bálványozója, miként a ketrebe zárt oroszán, tehetetlenül járt fel s alá rahói nagy kuriájának hosszú tornácán. Szemeiből kicsordult a könny, midőn a harca hívó tárogatónak bűgő hangját hozzá röpité a szellő szárnya.

Átkozta a sorsot. Átkozta azt a pogány spáhit, aki leszelte az ő jobbkarját, ott az erdélyi viadalban, midőn Thökoly oldalán küzdött; jobbkarját, mely annyi diés csatán villogtatta a nemes acélt honért, szabadságért.

— Ha már én nem tehetem... legalább fiam volna, aki küzdene helyettem a jogtörök, a zsarnokok ellen!... De négy leány!... Uram bocsá!... Kissé sok is a jóból... Sőhajtozott az ősz csonka kuruc vitéz, s merengve tekintett Lengyelországra felé.

— Ha csak egy fiad is volna jó atyám? Ime: egy helyett itt van négy, akik magasra emelve hordozzák a harcok tüzeiben a Korponayak címeres lobogóját! — szólt meg egy csengő hang a Korponay uram háta mögött. Az ősz bajnok majdnem kővé meredt, midőn meglátta maga előtt gyönyörűséges négy szép leányt fényes harci mezben.

A Korponay lányok szépségének híre röpké szárnyon repült messze-messze a két hazában. A nép »a rahói tündérek«-nek nevezte el őket. Meséket szőtt róluk, szép tündérmeséket. Szépek voltak mint szent Olimp lakói. Termetük egyenes sugár, mint a büszke cédrus. Arcáikon ragyogott a nyiló tavasz. Ikrek voltak. A két idősebb, Klára és Judit, hollőfűrtös Madonna-fővel, a két ifjabb arany-hajjal nefelejt-szemekkel. Mind a négy menyasszony volt, midőn a harci kürtök felharsantának.

A legidősebb, Klára, a Korponay fúsitott leány, vitézi mezt öltött cédrus termetére, éles kardott karcsu derekára. A három testvér követé példáját. Köny, szó, könyörgés nem használt. Korponayné nagyasszonyom kísirta már szemének könnyeit. Az ősz, csonka bajnok hasztalan dohogott. A négy Amazon, vőlegényeik oldalán, a Korponay címeres zászló alá gyült ifju hősök elszánt csapatával elszárguldt a Tokaj felé vezető uton, küzdeni az elárvult honért.

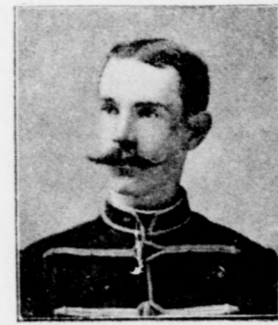
Sok véres csatában küzdöttek a Korponay-Amazonok. Atyjuk ugy nevelte őket, hogy egy

szál kopjával vagy gerelyvel mentek az erdő rege-
tegeiben a medve és vadkan ellen. A magyar
leventék szent áhitattal környezték őket, oltalmazva
önnön testükkel még a fuvó szellőktől is őket.
Korponayné nagyasszony imája megövtá őket a
harcok tüzeiben, s midőn a nagy napok elmultak,
midőn a szabadság napja leáldozott, midőn nagy
honfitársuk kibujdosott, midőn a harci tárogatók
örökre elnémultanak: a rahói Amazonok haza-
tértek az ősi házba, sőtét gyászruhát öltének a
fényes vitézi köntös helyett. Siratták, gyászolták
a hazát...

Napok multak, hetek multak. A honfibu
lassan-lassan alább hagyott. Négyes lakadalom
örömnépe szállt a rahói kuriába. »A rahói tün-
derek«-et elröpiték a leventék, s hősiakat, éré-
nyekben gazdag honleányokat neveltek a hazának.
Zemplén! Rákóczi — Kossuth szülőföde!
Légy ezerszer szívből üdvözölve!

(Budapest, 1894. okt. 15.)

Abonyi Gyula.

A honvágy és a
barátság fordított vi-
szonyban állanak egy-
máshoz; amaz a tá-
vollét folytán mindin-
kább erősbödik, emez ellenben folytono-
san gyöngül, utoljára végkép elenyészik.

(K. Várda, 1894. november 30.)

Finkey Pali.

Azt mondják: a törté-
nelem az élet mestere.
Igaz állítás, ha az élénkbe
adott dolgokat a böles állás-
pontjáról tekintjük. Mert tud-
nunk kell, hogy egy és ugyan-
azon dolog különböző szem-
pontból tekintve más és más
alakkal vagy legalább is más színezettel bír. A
valódi lélekbuvár, a lelkiismeretes és igaz bíró
tehát magában egyesítve e különböző szempont-
kat, előítéletektől szabadon, elfogulatlanul mond
ítéletet.

Ismerek egy nemzetet, melynek a hazához
majdnem mindannyian hű fiait pártokra szakadva
századokon át marcangolák a haza testét. A leg-
rutább bűnnel, a hazaárulás vádjával illeték egymást
az ellenfelek és mindannyian azt hívék, hogy
nélkülük veszve lett volna a haza. És a hosszas
ellenségeskedések oly mély gyökereket vertek a
szívekben, hogy azok a béke hosszú korszaka után
is kihajtanak néha-néha az utódok szíveiből...

Hő óhajunk tehát, hogy a tiszta igazság
fénye, a bölesnek nyugodt és mély látása hassa át
át azok szíveit és elméit, kik főként a történelem
előadásával vannak hivatva ifjainkat magasabb
álláspontra vezetni, honnan tisztább világnézetre,
az események elfogulatlanabb megítélésére tehet-
nek szert. Magok ezek, melyeket az ifjak az inté-
zetből az életbe visznek és a melyek kikelve, a
a kölcsönös szeretet és bizalom virágait hozzák
létre egy anya, a haza, gyermekei közt.

(S. A. Ujhely, 1894. okt. 7.)

Kende Antal.

Az ész és szív egyéni-
ségünk benső házas társai. E
benső életben sokszor megtap-
solja a szív azt, a mit az ész
elítél; majd az ész kacag azon,
a min a szív kesereg. Megesik
néha, hogy az ész zsarnoksze-
repet játszik a szívvel szemben
és mégis alig van pillanatnyi idő az érző életben,
hogy a hős ész... papucshőssé ne legyen a szív
érzelmeinek olvasztó hatása alatt.

Ugyan, milyen viszony volt e benső házas-
feleink közt akkor, mikor ebben az »Ünnepi Szám«-
ban való megjelenésre magunkat elhatároztuk?

Milyen jó, hogy nem a homlokunkon hord-
juk a szívet!

(N. Mihály, 1894. okt. 12.)

Mathiasz József.

Azok a nagy eszmék, melyek az emberiség jólétének, a nemzetek fejlődésének, virágzásának alapját képezik, hiába születlenének meg a gondolkodó főben, ha nem volna oly organum, melynek hivatása közkincesé tenni mindazt, ami szép, ami nemes, ami jólétünk, szabadságunk és nemzeti nagyságunk főfeltétele. Mit ér neked a gyöngy a tenger fenekén, ha nem juthatsz hozzá, ha azt a magadénak nem nevezheted?! Mit érnek az eszmék, a szépek és nagyok, ha győzelemre s diadalra nem juttathatod?!

Az az organum, melynek feladata az eszméknek tért hódítani, hogy nagygyá és hatalmassá fejlődjenek, diadalra, győzelemre juthassanak, — melynek hivatása kiválasztani porból az aranyat, felszínre hozni a gyöngyszemeket, hogy azok az emberiség közös tulajdonává lehessenek, egyedül a saját lehet.

Ily organum, társadalmunk és közmevelődésünk organuma a „Zemplén”, mely negyedszázados pályafutásával megizmosodva végzi nagy feladatát.

Ezért üdvözlöm a „Zemplén”-t a mai nap!

(S.-A.-Ujhely, 1894. dec. 14.)

Vágó Gyula.

Bánkódó legény.

Pusztai csárdából
Kihangzik a nóta...
Huzza a vén cigány
Késő éjfélt óta

Késő éjfélt óta
Vig dal járja egyre,
Bánkódó legénynek
Mégse jó meg kedve.

Könyökre dölve,
Egyéb szava sincsen:
„Szerettem... elhagytam...
Verje meg az Isten!”

(B.-V.-Ardó, 1894. aug. 20.)

SZINI PÉTER.

A tudomány hatalmával képes a mérnök a tenger háborgó hullámaival megtörni, a legrakoncátlanabb folyóknak új irányt és medert szabni; s ez által ezredéves rongálást és pusztítást megakadályozva, a fékevesztett elemeket az emberiség teherhordó alázatos szolgálóivá tenni.

A föld felületét vasbronzsokkal hálózta be a mérnök és azokon a gözzé változtatott víz segítségével nyilsebesen röpi embertársait a föld egyik sarkától a másikig, vagy millió és millió tonna-árut szállít az óceánokon, a mult század embereitől nem is sejtett könnyűséggel, a föld körül.

A határtalan mindenségben raktározott vilámos erőből képes kivezetni annyit, a mennyi szükséges, hogy az emberi gyenge hangot mért-földnyi távolságban a »távbeszélő« segítségével újra megszólaltassa, vagy képes az emberi gondolatokat más világrészekből is szavakban kifejezve a »távíró« útján embertársainak tudtára adni.

Ezeket a felsorolt és sok más hasonló, rendkívül érdekes tünemények előidézését mind-mind a mérnöki tudománynak köszöni az emberiség. De a mérnök is mindezekért köszönettel tartozik az ő hatalmas szövetségeseinek a hirlapírodalomnak, mert ez buzdítja és bátorítja a szaktudóst tevékenységre már csak avval is, hogy köztudomásra hoz minden tanulmányt és minden újítást!

Azért járjon karöltve mindig együtt az emberiség haladását elősegítő műszaki tudomány a tudomány szolgálatára hivatott, nemesen működő hirlapírodalommal!

(Nagy-Enyed, 1894. szeptember 25.)

Nádory Vilmos.

Magunkról-magunknak.

Elő valék, aki sok év előtt a »Zemplén« hasábjain egészen új mezben új tant — az »Egészségtan«-t — hirdetem a lap olvasó közönségének.

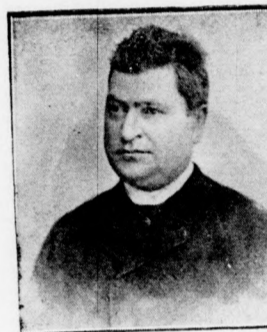
Azóta ez a tan megváltotta országot, világot hódított meg.

Sőt mai napság a legtöbb kormány egészségügyi hitvallását is képezi; mindamellett hirdetőjének — régi példa szerint — mint minden új tan hirdetőjének, szokásos sorsánál egyéb, nem jutott osztályrészül!

A »Zemplén« most, 25 évi jubileuma alkalmából, új riadót intéz régi harcosaihoz. Megfuvom tehát én is a régi trombitát és vármegyémnek hírlíradom, hogy: bárha szakbeli utódaim, a »Zemplén«-ben hátrahagyott nyomdokaimba lépve, tekintettel »Az emberi egészség megővéséről« című munkámra, meg a legújabb találmányu »Szörumra« nézve is, inkább törődjenek az emberiség egészségével, mintsem annak — betegségeivel!

(Budapest, 1894. november hó 14.)

Weiszberg Zsigmond dr.

Nem igaz az oly szeretet,

Mely idővel elhamvad.

Az igaz, hű szeretetnek

Vége soha sem szakad.

(Kis-Szeben, 1894. okt. 29.)

VÉCSEY J. BEKÉNY.

k. r. tanár.

Az utolsó esztendőben mireánk, szegény papokra, nagyon reánk járt a székér rudja. »Szár az ágon, hallgatag ajakkal« hüsel kiki a maga jelvényének árnyékában: az ő hat csillagu pajzsa alatt, vagy a másik az egyenes vagy görbe

keresztjét nézi, de mindannyian érezzük, hogy a társadalom olyan káröröm-félet érez, ha reánk gondol.

Én mindazonáltal hiszem, hogy hűveink meg nem csökkennek és az eszmék, melyeknek képviselői vagyunk, hódító erejükből veszíteni nem fognak. Mert a vallások képezik a legjobb egyesületeket. Ami alapszabályaink a legmagasabb helyen lettek szankcionálva, tehát jók. Igaz, hogy régi és kevés újat lehet azokba behozni, de éppen azért tiszteltreméltók. Az alapszabályok paragrafusait nem kisebbíthetjük ugyan, de házszabályaink a legnagyobb liberalitással vannak megcsinálva. Mindenki tetszés szerint vehet belőle, a mennyit akar.

A lezajlott vitákból pedig csak azt tanulhatjuk, hogy minden ugyanazon célú egyesületnek egyformán van joga a létezésre, a míg az uristen szankciójának visszavonásáig saját legfelsőbb akaratával feloszlásukat nem határozza el.

Addig létezni fogunk és az embereket, kik nem tudnak hinni és szeretni, megtanítjuk a hitre és szeretetre. Jelszavunk:

Hinni Egyben és szeretni mindenkit!

(Tapolca, 1894. aug. 9.)

Singer Bernát dr.

rabbi.

Nagygyá és boldoggá csak úgy lehet egy nemzet, ha fiai megérteni tudják, mi az ő kötelességük. E kötelességtudás elsajátítása, kell, hogy már a gyermek fogékony lelkébe beleoltassák; nem erővel, de az öntudat

felébresztése által. E nem áldástalan, de nehéz tiszt a néptanítók kezébe van letéve, a kik, ha hivatásuk magaslátára emelkednek, a mint emelkedni mindannyiunknak szent kötelességünk is, a nemzeti köztudatba átment ama prófétai jóslat: »Magyarország nem volt, hanem lesz« minden ízében betelik és a magyar nagygyá és boldoggá lesz.

(Bodrog-Zsadány, 1894. szept. 25.)

Kárpáti Kohut Péter

állami tanító.

Egy agglegény lakása.

(Szomoreszk.)

Szolgabíróforma koromban esett meg velem, hogy egy elhalt külön agglegény házat föl kellett nyitnom, hogy az abban levő holmit leltározassam.

Sohase felejttem el, amit ott láttam és ha elmondom:

mindenki azt fogja mondani, hogy nem láttam; de azért visszatérek gondolatban ahhoz a házhoz... A háromszoros lakat felnyilik, a keresztvasak lehullanak és ott állok egy szoba ajtajában, melyet imc bemutatok.

A poros ablak félhomályát gyönyörűen díszíti a függöny-tartó karnis, a függönyökkel egy pianino lévén bekötözve, a függönyök felső díszítései pedig a karszékek támláira vannak könnyed pongyola-modorban odavetve.

Az ágyemű szép piros asztalterítőbe bekötve, az ágy előtt egy széken álmódozik. Az éjjeli szekrényen a hajkefe és egy cipő békés egyetértésben nézik a félig kinyitott ruhaszekrény ajtaját, melyet nagy ecetes üvegek és gömbölygégé idomított fehér és nem fehér ruhák nyomtak ki záraiból.

Az étszerez szekrény ajtaja sem zárul be, mert nyilván azt várja, hogy mikor rakják belé a tetején levő gyertyatartót, vadász-csizmát, cukorpixist és irrigatort.

Várhatja azt a jámbor, nem szebb-e így testvéries szomszédságban látni az üveg virág-vázát és virág-cserepet, melyből olyan szépen virít egy tucat tarokk-kártya, legelől a tökfilkóval.

A mütöszekrény is nyitvatartja a száját — bámulva nagyon, hogy miért dugták belé azt a vizes poharat, vagy ami még valóbszínű, azért — mert mellette áll egy ételhordó-csészében jóféle lépes-méz, erre fáj a foga.

Különböző a gustus, nekem sokkal jobban tetszik az a sódar-csont, mely egy tintatartón várja, mikor lesz belőle cukor, csodálkozva szörnyen, hogy minek van mellette egy vajtartó üvegedény és tojástartó csésze. — Az én kis Lajos fiam alighanem jobban szeretné mindezek helyett abba a lek-város-fazékba mártogatni az ujját, amelyik mellett az a piros török fez kényeskedik a felső polcon. Ámbár az a szardiniás doboz is elég izletes, amely mellett egy vas ruha-fogasnak vásik a foga arra a néhány barack-magra, amelyek egy szalma-kalapra kuporodtak, mely egy régi lámpa-ellenzőre tétetett. De úgy látszik, üresek belül, mert annak a háttal fordult alabástrom-kutyának sem kell, mely egy nagy nyitott könyvből ugat félem.

Már szelidebb képu az a rézangyal, melyik egy lámpát tart a fején és nagyban ámul, hogy mi a csudának akasztották a nyakába azt az egydarab téli kesztyűt, a mely helyett még is jobban illett volna hozzá talán az a lámpa-golyó, mely jó távol egy lepke-hálóban várja sorsát.

Hja! ilyen az élet, az asztalon heverő kézi tükröben sem gyönyörködhetik az a háromlábú szék, a melyik a másik asztalsarokra került, mert félig eltakarta a tükröt egy nagy ménkü téli sál.

Bizonyosan az a három drót-kosár is unalmában rozsdásodott meg, mert mit kezdjenek egy ruhakefével, egy tarka zsebkendővel és egy üres pálinkás pohárral, mely beléjük helyeztetett; mennyivel jobb dolga van annak a névjegy-tálcának, melyen két nagy pincekulcs beszélget a mandulás szőlő borai felől.

Már az a csizmahuzó, a melyik egy hosszú távcsővel egyetemben egy-egy széken külön terpeszkedik, bizonyára sokkal boldogabb! — Milyen büszkén nézik le az ülőkádban kesergő bádóg gyorsforralót. — Bezeg egynehány mohos, bors üveg már egy sorban áll a szoba padlóján a peccenyés tállal, melyben egy csirke váza porrá lételét lesi-várja.

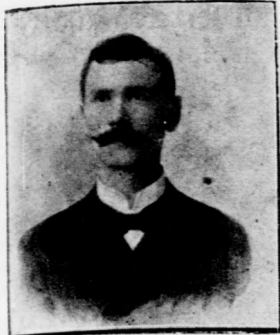
Hát még mennyire lenéz mindenkit az a gérokk, amelyik a kályhára van felakasztva, különösen a mosdó-szekrény parkányára tett szivaros skatulyát és leveses tállormájú edényt, meg egy pár darab vágott fa és hőzentráger kacsingat ki az udvaron levő akácfákra, irigyelve, hogy azok élnek és kacérkodhatnak a vízeshordóbeli tükröben és kárörvendve leshetik, hogy ki ül le arra az alattuk levő háromlábú lócára és nevethetnek majd, ha felfordulva bele ül azokba az üres oleander edényekbe, melyekből a kiszaradt cserje olyan szépen emlékeztet a mulandóságra és arra, hogy a kinek nincs okos felesége, a ki helyre rakja a holmiját és helyre rancigálja esztét, ott mindenütt ilyen szép világ van.

(S.-A.-Ujhely, 1894. dec. 11.)

Polányi Gyula.

ÜDVÖZLET.

Mint sárospataki ember, őszintén üdvözlöm a *Zemplén*-t 25 éves fennállása örömnepén.

Korábban Sárospatak ugyszólván egyedül volt Zemplénvármegyének, sőt azon túl is egy messze vidéknek szellemi központja, szellemi műveltségének hordozója. Az adta Zemplén-vármegyének tanítóit, papjait (a reformátusokat), fiskálisait, táblabíráit. Sárospatakon volt Zemplén-vármegyében a legelső latin iskola (1531) a legelső könyvnyomtató műhely (1650), a legelső újság („Sárospataki füzetek”) 1857.); ma is három hirlapja van.

Újabb időben Újhely is felküzdötte magát, mint ifjabb testvér, a szellemi munkatérén s versenyre száll a vén sással.

Mi sárospatakiak csak örülünk a versenynek, mert a szellemi versenyből mindig csak haszon háramlik a közre. A verseny próbálja meg az erőket, fejti ki a tehetségeket s általában gyorsabb haladásra készíti a küzdőket! Újhelynek e szellemi versenyében hatalmas előharcosa volt a „*Zemplén*“, vágyainak szószólója, törekvéseinek zászlóvivője. De nemcsak Újhelynek, hanem egész Zemplén-vármegyének érdekeit, szellemi és anyagi előhaladását is mindenkor hiven táuogatta e lap, s illő, hogy azért — nemcsak vidéki, hanem még fővárosi lapok életében is oly oly jelentős idő, — egy század-negyednyi pályafutás után elismerésünkkel adozzuk neki.

Oly sok teendő vár még reánk mind a kulturális téren, mind anyagi érdekeink tovább fejlesztésének terén, úgy az egész országban, mint szűkebb hazánkban Zemplénvármegyében is! És ha célt akarunk érni, szükséges, hogy iskola és hirlap, egyház és kulturregyesület, vármegye és társadalom kezét fogjon és összetett erővel munkálkodjék.

A *Zemplén*-t, mely mindezek közt a tényezők közt 25 éven át az összekötő kapesot igyekezett képezni, mely egyaránt lelkesítette mindeniket a közös munkára, előttünk sokszor megjelölte az utat. Tartsa meg Isten egy újabb negyedszázadon át is, hogy vármegyénk s ez által hazánk felvirágoztatására tovább is áldásosan működjék!

(Sárospatak, 1894. szept. 30.)

Rác Lajos dr.
főgimn. tanár.

Irodalmi élet a Kárpátalja vidékén:

Abból az alkalomból, hogy a „*Zemplén*“ oly hosszú és szép pályá emlékét ünnepli meg, eszembe jut, hogy mily sok üdvös dolog megteremtője lehetne a magyar sajtó, ha nem kellene husz-harminc évig várni arra, amíg az író-kollégák egymásra gondolnak, hanem egyesült erővel küdenének, vállvetve iparkodnának nagy célokat megvalósítani.

Vagy talán Kazinczynak nem abban rejlett hatása, hogy érintkező pontot teremtett, mikor a kis *Széphalom*-ból gyülekező helyet csinált az irodalmi emberek számára?

A magyar sajtó emelését senkitől se várhatjuk, csak önmagunktól — ez kétségtelen. Ha tehát akarjuk, hogy a vidéki sajtónak először kulturális, erkölcsi szerepe sikeresebb legyen és másodsor anyagiilag is mentve legyen azoktól a terhektől, amelyeket viselniük kell most a készítő-kiadóknak: ajánlom, hogy alkossuk meg az *északkeleti magyar hirlapírók egyesületét*, illetve az irói kamarát Debreczen székhelylyel. Az irói kamarát aztán agítálna a pénzügyi érdekek mellett hatékonyabban (pl. hirlapi hirdetések elengedése iránt tenne lépéseket) továbbá a hirlapírói

tisztesség érdekében, vagy viszont az annyiszor megzaklatott hirlapírók védelmére — és megtudná találni a módokat, hogy a hirlapírás mestersége előtt mindenki kalapot emeljen, Mert ezeknek a szerény vidéki hirlapoknak fogják köszönni a magyar politikusok, hogy Magyarország magyar műveltségü lesz és a korrupciótól megtisztul.

Azért hát legyen üdvözölve a *Zemplén* is, amely buzgó harcosa volt mindig a most említett két társadalmi irányzatnak.

(M.-Sziget, 1894. dec. 12.)

HOLLÓSY ISTVÁN DR.

Megnyugvás.

Az életet lemorzsolom,
Mint olvasóját a barát;
És nem kesergek sorsomon,
Nyugodtan várom a halált.

S ha nyújtja rám fagyos kezét,
Kítárva csontváz-karjait,
Ajkamon nincs panasz-beszéd,
Engem bizton főtart a hit.

Mi por, — takarja sirhalom,
Rajta virágok ezrei.
— Majd égbe száll gyors szárnyakon
Az, a mi bennem isteni.

(S.-Patak, 1894. dec. 18.)

VERES FERENC.

A „hangulat“ Zemplénben.

— A zempléni nőkről. —

Mikor valamelyik újságríporter szűkszavu távirata nyomán megírták az újságok a rémhírt, hogy a sárospataki kollegium pala-tetőzetén végignyargalt a vörös kakas, porrá égetvén a multnak és jelennek valamennyi ott felhalmozott emlékeit, a haló porában rég nyugovó nagyasszonyok, *Loránffy Zsuzsánná*nak, hirtelen ismét feltámadt s ott szárnyalt az újságlapok efemer szárnyain.

A régi dicsőség zománca a jelenkor tisztelének fényében újból felragyogott s az állir okozta érdeklődés országsszerte egy zempléni asszony felé fordult, akinek neve a történelemé ma már.

A történelem beszél *Loránffy Zsuzsánná*ról, a zempléni reformátusok nagyasszonyáról; a vármegye határain tulszárnyaló hirtén pedig a zempléni nőknél, a jelenkor leányainak és asszonyainak zeng magasan szárnyaló dythirambokat. Zemplén hölgyeinek neve nemcsak a történelemben, hanem a jelenben is nagy név, szép név.

Zemplén-vármegyében, a csodás meséket termő Bodrog-partvidékein járva, a multkor egy szép zempléni hölgytől hallottam azt az axiomaszerű kijelentést:

— Elpusztította a jó hangulatot a filloxera. Első hallomásra tömérdek filozófiát, igen sok igazságot véltem felfedezni ebben a mondásban, mely rövid és tartalmas, mint a közmondások szoktak lenni, de amelyet még nem vett szárnyaira a közbeszéd.

Engedjék meg azonban nekem, kedves hölgyeim, hogy most, mikor a sikerült ötlet első hatása elmúlt s mikor sokszoros tapasztalások állanak rendelkezésemre, ellentmondjak az ötletes kijelentésnek.

Ah! mert kérem az a „hangulat“, melyet a filloxera Zemplén hajdan nedvdus hegyein elpusztított, csak mesterséges hangulat volt; de van ám természetes hangulat is, melyet csak szellemes és kedves hölgyek társaságában élvezhet át igazán az ember.

Petőfi is együtt énekelte meg a leányt meg a bort. A bort tudta nélkülözni, a szerelmet nem. Zemplénben sem termelik ma már oly nagy mértékben a Hegyalja hegyei a „hangulatot“, mint ennelötte; azonban, hogy a hangulat soha sem vesz ki onnan, zálogul szolgálnak arra Zemplénben szépségükről messzeföldön híres hölgyei, lénnek dicsőség szót hallottam, amíg nem láttam, s most oly sok szépet tudok, hogy láthattam őket.

(Kassa, 1894. dec. 18.)

Ladányi Béla.

Termelés	Születés
után a	
dohány	gyermek

szépen begöngyölve lassacsán tisztességes

szivarrá emberré

alakul át: nagy tömegben kerül válogatás alá és a hitvány a

gyárban társadalomban

selejtezés alá kerül.

A szivarok Az emberek

nem egyformák, a kellemes

szivart embert

szeretjük, becsüljük, a kellemetlent kerüljük.

A szivar Az ember

végre is hamuvá, porrá válik.

(Eger, 1894. okt. 1.)

Rónay István
dohánygyártási tiszt.

„A bolond így szól az ő szívében, hogy nincs isten — mondja a koronás költő, *Dávid*, egyik zsoldtárbán.

És mindannyiszor eszembe jut ez a mondás, valahányszor olvasom s látom, hogy

vannak »istentagadók«

A legnagyobb mértékben, feltétlenül igazat adok a zsoldtárbának, mert csakugyan mindazok, kik tagadják a személyes isten létét, soha semmiféle olyan argumentumot nem tudnak felhozni, mely a józan ész ítélőszéke előtt megállhatna.

A materializmus nagy híru embere (nem nevezhetem apostolnak, mert e szép cim nem illeti meg) *Büchner* Lajos, még a pessimizmus újkori nagy nevé hivét, *Schopenhauert* is megtámadja, hogy »nem tud megszabadulni a *Gott* szótól.«

Nohát mikor valaki annyira megy, hogy a szóba köt bele, arról tesz bizonyosságot, hogy igen ingatag alapon áll. És a magam részéről soha sem tudom megérteni, hogy miért volna a *Kraft und Stoff* alkalmasabb a németnek az istenség kifejezésére, mint a *Gott*. Mert azt aztán tudnunk kell, hogy »lényegileg« a három egy még a materialistáknál is. Ugy gondolom, hogy bizonyos tekintetben azok a művelten népek, a melyek a természeti dolgokat személyesítették meg, mint istenciket, magasabban állanak, mint azok a művelt tudósok, a kik a személyes istent élettelen tárgyak s holt fogalmak színvonalára súlyesztk.

Azt tartom, hogy ez utóbbiakra e tekintetben inkább ráillik a zsoldtárbó nyilatkozata, mint az előbbiekre!

(Miskolc, 1894. szept. 20.)

Tüdös István dr.

teol. m. tanár, ev. ref. s. lelkész.

Zemplénhez köleg két ellentétes érzet köt; mint mezőgazdát a sajnálat, mint jogászt a büszkeség alkofmány-förténeli dicsőmultja iránt.

É keffő, idegen létemre is, a „*Zemplén*“-hez füz.

(B.-Csegöd, 1894. szept. 14.)

Wissnyey Gyula.

Valami a nyelvekről.

Mint mindennél, úgy a nyelveknél is a hány ember, annyiféle ízlés. Az egyik legjobban szereti a francia nyelvet, a másik az olaszért lelkesedik és így tovább. Én a nyelvek közül legjobban szeretem a füstölt nyelvet tornával és legkevésbé némely hölgyek nyelvecskéjét. De hát ebbeli ízlésem a »Zemplén« t. olvasói előtt vajmi közömbös dolog, ezért erről többet nem is beszélek, hanem c helyett egy idevágó reform-tervvel ismertetem meg t. olvasóimat.

Előrebocsátom, hogy a dolog Amerikában játszódik. A furcsaságok e hazájában is a nem komoly és komoly férfiak arra a tapasztalatra jutottak, hogy mindenféle nyelv közül az embereknek legtöbb kellemtelenségét némely hölgyek és matronák nyelvecskéi és nyelvei képesek okozni. Ez anomáliát csak részben is megszüntetendők (mert teljesen lehetetlenség) nevezett világrézsben már is egy törvényjavaslatot dolgoztak ki, mely javaslat lényegesebb pontjait szintén ide iktatom.

1. §. Minden művelt és nem művelt hölgy, egy, legalább is 10 férfiból álló bizottság előtt 20 éves korában tartozik megjelenni, hogy a bizottság eldönté, vajon az illető hölgy nyelvecskéje okozott-e már *ok nélkül* másoknak nagyobb kellemtelenséget (kicsire még ott sem néznek) és ha igen, minőket?

2. §. Ha a bizottság meggyőződött róla, hogy a hölgyek nyelve csakugyan e hibában leledzik, akkor azt a jogérvényes ítéletet köteles meghozni, miszerint a hölgyek nyelvecskéiből, az okozott kellemtelenségek mértéke szerint, egy, direkte e célra készült eszközzel tartoznak egy bizonyos hányadot lecsipni. (Erről »jegyzőkönyv« vendő fel mindenkor.)

3. §. Ha a bizottságnak bármikor tudomására jut, hogy valamely, ily folytonossági hiánynyal bíró hölgy előbbi viselkedését nem változtatta meg, köteles őt maga elé citalni és ha a legnagyobb büntetés alkalmazása forogna fenn, az illetőt egész nyelvecskéjének kivágására is ítélni.

Ennyi volna rövid kivonatban az amerikai törvényjavaslat.

Bármennyire félek az igen t. hölgyek egyik-másik tagjának nyelvecskéjétől (nevem úgy is nem egy nál van már a feketekönyvbe írva) kimerem mondani azt a, nekünk férfiaknak közös óhajunkat:

Vajha nálunk is minél előbb nyujtanának be ilyértelmű törvényjavaslatot.

Ez volna aztán egy igazi nagy lépés a világrézke megoldásának nagy problémája felé.

(S.-a.-Ujhely, 1894. dec. 9.)

Csapó Lajos.

A különféle képű megnyilatkozó hazafiúi erények között felette áldásdusnak és igen nagy horderejűnek tartom a bőkezű anyagi áldozatkésztséget, ha ez az alsóbb néposztály műveltségi fokának emelése és a magyar nemzeti eszme fejlesztése érdekében történik.

(Varannó, 1894. okt. 14.)

Pintér István.

Két találkozás.

I.

Már két napja lebzselünk a kis vasuti állomáson. Minden rendű és rangú ember, férfiak, nők, gyermekek.

A falu messze volt az állomástól, meg aztán minden órára vártuk az önkéntelen fogságból való menekülést, Mindhiába. Az óriási hóhegyek csak nehezen távolíthatók el a pályáról s még a harmadik éjet is a vasúti kocsiban kellett töltenünk.

Jól táplált tisztelendő urak ütik egész nap a kalabriászt, kétségtelenül vigéceknek minősíthető egyénekkel; teljesen ismeretlen emberek szoros barátságot kénytelennek kötni, mert a vagyon egyazon rekészében töltik családi együtt-

élésben immár a harmadik éjet. A restaurációban az étkezés minden idejében együtt van mindenki mint egy család, különben pedig apraja-nagyja egyaránt halálra unatkozik s türelmetlenül várja a szabadulást.

Természetesen jó magam is. Unatkozások harmadik napján ismertem rá egy hirtelen szöke fiatal emberben egyik volt iskolatársamra, ki a középiskolák bevégezése után a diplomáciai pályára lépett s kit a »matura« óta nem láttam. Rendkívül megörültem Wein Jakabnak (így hívják diplomata barátomat) s bár tudtam »Jaksi«-ról, hogy valami nagykövetségél »attaché-jelölt«, majd a nyakába ugrottam örömmében.

— Szervusz Jaksi! kiáltom lelkesedve a már szintén három napja a Perronon egymagában fel s alá sétáló, diplomatikusan forgatható köpönyegbe burkolt cimborámnak.

— *Qu! est ee que cela, Jaksi? Que voules vous, Monsieur?* kérdi bő felleghajtójába hengergetett barátom látható indignációval.

— Semmi *köszköszlő* és semmi *kövelévu*, barátom, hát már nem ismered Miskát, a kivel nyolc álló esztendőig egy padban ültél s kitől a görög írásbeli feladatokat diplomacice lepuskátad?

— Ahá, te vagy az, kezdem emlékezni páhdon, nádjon sok dolgom van, sietek...

— Hászen nem méhetsz semerre, már három napja be vagyunk fújva, aztán mi az ördög sok dolgod lehet neked itten? Jer, beszéljessünk a régi jó időről!

— Páhdon, sühgyönyöznöm kell a minisztereknek — kéhlek a diplomáciai te-ndők — utazom Bukarestbe — adieu — nádjon sok dolgom van.

És ott hagyott a faképnél.

II.

A nyáron bevonultam négy heti hadgyakorlatra Budapestre. Egy budai kis emeletes házban laktam, melynek kapubejárójában nincs a kegyetlen pléhtábla kiszegve, mely szerint:

Ezen házban a koldulás és sipládáni játszás tilos.

Minden szombaton kétkerekű talyigán csinos szekrényt tolnak be a szűk kapon. Tíz friss sütetű darabot játszik a hangszer, s már a »Szerelek Roxelánom« is bent van.

Kedvteléssel hallgattam a zongorafajta verklit a folyosóról. A műsor vége felé a verklis gyűjtő körutrá indul s hozzám érven egyenesen a nyakamba ugrik s az udvari ablakok és folyosókön hallgató házbellek szörnyű ámulatára valódi sváb dialektussal elkiáltja magát:

— Szeváász Michel!

Komikus látvány lehetett a közös hadseregbeli lajdinánddal ölelkező verklis, s jó magam a helyzetbe beletörődve, ámulva kérdeztem verklis barátomat az ismeretség eredete felől.

— Hát már nem emlékszel, bruder, én vagyok a *Natovic*, a te legjobb barátod, a kivel együtt jártál a normál-iskolába a kapucinusokhoz, együtt énekeltél a kórusban, együtt labdázunk, gombóztunk, golyóztunk!

— Aztán hogyan lett verklis belőled, kedves Natovic?

— Hát éreztem, hogy hajlamom van a zenéhez s addig kértém az anyámat, míg — verklis lettem.

S a viszontlátás öröme odafutott hangszerehez s elejétől fogva még egyszer végig játszotta mind a tíz műsorszámot a tiszteletemre — kéregetés nélkül.

A télen elvesztett iskolatársért nyáron kárpótolva lettem.

(S.-a.-Ujhely, 1894. okt. 11.)

Frank Mihály.

Szerettek...

Szeretek: óh én szerelmem, Földi kinnal, gyötrellemmel... Nem szereltem: muló tűz csak, Ami nem jár küzdelemmel.

A boldogság teljes fokát Mondhatatlan bú járja át. Csak az szeret, a ki szenved, Kinek a sors fájdalmat ad.

Mit is ér — mond — a sok szinmez, Mit az öröm tartós léte?... Olyan az, mint a tikkasztó Nyári napnak fajtó fénye.

Hervad abban minden, minden... Éltre csak úgy virul fel Benne virág, lomb, fű és ág, Hogya olykor vihar is kel.

(S.-a.-Ujhely, 1894. dec. 19.)

Kapás L. Aurél.

A vidéki élet kiválóbb szereplőinek szertelen dicsőítése; kisebb jelentőségű eseményeknek értékükön felüli kiemelése; egyszer pongyolóság a kifejezésekben, másszor pedig dagályos irály, mely csak a tartalom fogyatékos

voltának az elpalástolására szolgál: ezeket szokták, úgy gondolom, a vidéki sajtó hibái gyanánt felhozni. — meg talán még azt is, hogy a vidéki lapok sokszor az egész emberiség jövőjére kihat, vagy oly országos jelentőségű kérdéseket is taglalnak, melyek erejüket túlhaladják.

Lehet a felhozottakban valami igazság. De akik a vidéki lapok hibáit emlegetik, elfeledik azokat a nehézségeket, melyekkel szerkesztésük, fizetett munkatársak hiányában, jár; elfeledik, hogy a vidéki lapoknak nem az a célja, hogy abszolút becsü műveket alkossanak, hanem az, hogy híven feltüntessék a vidék társadalmát a maga sajátos életnyilvánulásaival; méltassák a vármegyei érdekű vagy helyi eseményeket és e mellett, irodalmi színvonalon maradvány, megnyissák hasábjait a szépirodalom mezejére kívánczó, u. n. kezdő munkások számára is.

Ha ezeknek a céloknak megfelelnek: az előnyökkel szemben el fognak tenni a netalán előforduló hibák.

A »Zemplén« arra törekedett, hogy, a vidéki hírlapok rendszerint való hibáit elkerülve, annak a vármegyének eseményeit, amely vármegyéhez annyi történelmi nagy emlék fűződik, híven feltüntesse és egyszersmind úgy társadalmi, mint szellemi életének is hű kifejezője legyen.

Huszonöt éves fennállásának ünneplése, azt hiszem, annak a bizonyossága, hogy feladatát jól oldotta meg.

(Tornallya, 1894. dec. 17.)

Kálniczky Géza dr.

Töprengés, bucsalódás, keservek a boldogság előfeltételei; mert csak úgy ismerjük fel ezt, ha azokból már juttatott

sorsunk bőségesen.

(S.-a.-Ujhely, 1894. november 11.)

Pihoda Etele.

Főszolgabírája vagyok Zemplénben egy oly járasnak, melyben bármely irányba visz az utam, szemembe ötlenek *Barkó*, *Csicsvaja* és *Jeszenő* várak porladozó romjai. Ilyenkor elmerengek a multak mohos emlékein és bizonyos

nemével a fájó érzésnek tekintek erre a vár-háromszögre.

Hajdan csehek bitorták azokat a várakat, folytonos félelemben, rettegésben tartván a síkföld magyarságát; azokból a várakból üzték rablómesterségüket és állották útját a békés gazdasági és kulturális fejlődésnek.

Egy *Mátyás* királynak és az ő hadainak kellett itt megjelennie, hogy azok a szláv hordák kiüzessenek és azután évtizedeken, mondhatni századokon át a magyarság és szlávtság a lenni és nem lenni* kérdéseért vívott léthálal-harcot.

Néptelen, sivár lett ez a régenyes hegyvidék hosszú időkre. De aztán jött egy békés, egy rendszertető, egy munkás nép, eredetére nézve ugyan szintén szláv, de jóban-rosszban testvéries egyetértéssel osztozott meg a magyarral, mely erkölcsiben, szokásaiban, dalaiban velünk egygyé formálódott...

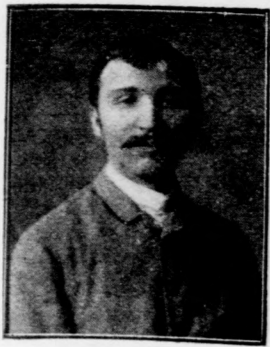
És azok a rommaradványok mintha megelevenednének. Az ormókról levándorolnak a völgyekbe. E romokból épülnek a magyar nemzeti egység templomai, a kiseddővő intézetek. Így lesz a vérvivataros mult ebben a várháromszögben a békeséges jelen záloga, a magyar nemzeti egység alapja.

Messze van, amíg betetőzhetjük az épületet nem is mi, hanem késő unokáink. Kívánom, hogy a »Zemplén« akkor is részese lehessen e várháromszög örömeinek.

(Homonna, 1894. december 10.)

Haraszthy Miklós.

Jelszó: Előre dupla „lénung“,
hátra „kartács“.

Jókai szerint: »Magyarországot még egyszer meg kell hódítani a magyar nemzet számára, s a hadviselés munkája a néptanítókra vár.«

A még meghódítandó területhez tartozik Zemplén vármegye jó része is. A hadviselés vezérelvei, tervei, utasításai, szabályai az 1868. évi XXXVIII. és az 1879. évi XVIII. t. c. ben vannak megírva.

Az 1868. évi XXXVIII. törvénycikkelyt boldog emlékü Eötvös József bárónak, első közoktatásügyi ministerünknek ezt a remekművét, hagyatékát, utóda, örököse s méltó fia, a mostani közoktatásügyi minister van hivatva a „modern hadi tudomány“nak megfelelően átalakítani, átdolgozni, revízió alá venni. Ha a győzelmet komolyan akarják, akkor a revízió alkalmával a népiskolák szakfelügyeletét helyesebb alapra kell fektetni; szaporítani kell a szakképzett tisztek számát és gondoskodni kell a közkatonák, a néptanítók méltányos ellátásáról s fokozatos előléptetéséről is, hogy minden közkatonára a patrónatásában hordhassa a marsal-botot.

Ha a népoktatásügyi törvény revíziója a hadviselő jogos óhaja szerint vitetik keresztül; ha a szakfelügyelet s a hadsereg ellátása helyesebb alapokra lesz fektetve; mikor az lehet majd a jelszó: »Előre dupla lénung, hátra kartács!« — akkor 25 év múlva nem lesz Magyarországon hódítani való terület.

(M.-Laborez, 1894. szept. 16.)

Kiss István,
áll. isk. tanító.

Szeretni!

Egy az élet célja, üdve,
Egyért élünk bizva, küzdve;
Egy a küzdelem jutalma,
Egy az ösztön tette, harcra,
Egy a jó, a szép az édes,
Ami bűt, bajt kedvessé tesz,
Ami örök végtelen,
Egy, csak egy: a szerelem!

Hogyha fáj is kínja, buja.
Hogyha szívünk összezuzza,
— Inkább sebzett szívvel élni,
Gyógyulást so' sem remélni;
Tünni bánatot keserűt,
Nem találni nyugtot, enyhét,
Órült vágytól elepedni,
Csak szeretni, csak szeretni.

(Budapest, 1894. szept. 18.)

Buza Barna.

Gálszécsi országgyűlés.

Nem új esemény, hanem történelmi multja kis mezővárosunknak a sorok fölé tett cím. Szoros összefüggésben van a hajdani várurnak, *Boesckay* Istvánnak, életével, akiről Gálszécsnek egy köztere a multak emlékeül manapság

»Boesckay-tér«-nek van elnevezve.

Ezen a téren tartották 1604-ben Északkeleti-Magyarország protestánsai, *Homonnay-Drugeth* Bálint elnöklése alatt, azt a híres gyűlésüket, melyen, a történelem szerint, *Rudolf* királytól, ki a protestantizmust elnyomni igyekezett, *Barbiano* kassai kapitány előtt te'it kijelentésük szerint, az adó- és katonaszolgáltatást megtagadták.

Itt, ezen a téren, tüzte ki zászlaját *Boesckay* István annak a szabadságharcnak, melynek, egy évig dicsőséggel járt küzdelmei után, 1605. évi április 17-én, a Szerencsen tartott országgyűlésen, a róm. kat. és protestáns vallás jogegyenlőségének kinyilvánítása volt fényes eredménye.

Ez a tér, melyet »Boesckay-tér«-nek nevezünk, Gálszécs jelenlegi tb. főbírájának *Sp. J.*-nek elismerésre méltó ügybuzgalmából most már szépen be van fásítva és tavasszal és nyáron a hársak hús árnyai alá összegyűlt polgároknak hazafias elmerengésekre nyújt helyet az elmúlt nagy idők felett.

(Gálszécs, 1894. dec. 20.)

Somossy Sándor.

Társadalmi életünk mai képe hasonlít egy tönkre jutott gazdasághoz, melynek renoválása felett most alkuszik a két hatalmas faktor: a mult és a jövő.

(Varannó, 1894. szept. 22.)

Zseltvay Bogdán,
tanító.

Nagy és hazafias szolgálatot tesz az, aki a közügyelmet és közérdeklődést a népnevelés ügye felé irányítani törekszik.

A Zemplén negyedszázados működése alatt nemes buzgalommal szolgálta ezt a jó ügyet, igyekező népszerűsíteni és közelebb hozni egymáshoz a társadalmat és iskolát, miért is a nevelés munkái és a tanügybarátok igaz elismerésére tarthat számot.

Legyen e jeles lap további pályafutása e tekintetben is méltó folytatása eddigi sikerdus működésének!

(S.-A.-Ujhely, 1894. október hó.)

Grossmann Mór,
tanító.

Buzsondát év elteltse egy ünneplésre méltó mult. Hogy a „Zemplén“ már egy ilyen multtal dicsekedhetik, annak okát nem másban, csupán abban találhatjuk meg, hogy mindig az volt, a minnek lennie kellett, a mit a nagy közönség kedvel és szeret: — ujság.

(Tokaj, 1894. dec. 17.)

Jókai István.

Erem.

Életkép. —

I.

— Nsgos asszonyom! Sajnálattal kell kijelentem hogy *Iréne* a legnagyobb veszedelemben van. A baj a gégében fészkel, honnan nem tudjuk eltávolítani az izzadmányt és ha műtéttel nem engedünk levegőt a gyermeknek, szegényke megful.

A nagyságos asszony kezeit tördeli, kétségbe van esve egyetlen gyermeke szerencsétlen állapota fölött. Rimánkodik a doktornak, kövessen el mindent és ha másképpen nem lehet, a műtéttől sem retten vissza.

II.

A műtét tervének hírére menten összeül az asszonyi tanács. Előkerül a statisztika is, a közügy terén még eddig ismeretlen pontossággal összeállítva a gyöngéd nem emlékezetében, és szóba kerül özvegy *Kuczoráné* is, ki az orvosoknak már nem egy halálra ítélt betegét adta vissza az életnek.

Ez dönt. És özvegy *Kuczoráné* nem késik csodaszereivel megjelenni. Egy kis kenés, egy-két fürdő három határból összeszedett füvekből és — bár nem ígérem, mert egy kicsit el van késve, de megpróbálom« jelszóval kezdődik a kura.

A műtét el lón halasztva.

III.

A doktor megjelen. A gyermek lélegzete nyugottabb, az ijesztő hangú köhögés ritkább. A doktor reményt nyújt, mert a *croup*, ugymond, levált, és a gyermek kiköhögte. Ez a természet csodája. A doktor elégedetten távozik.

A szomszéd szobából előkerül özv. *Kuczoráné*, és ravaszul mosolyogva beszél el csodaszereinek csalhatatlanságát és szám nélküli hasonló csodáit.

(Tokaj, 1894. okt. 6.)

FRIEDMANN ADOLF DR.

A fájdalom és a dal.

Bucárként merülök el fájdalmannak
Mély nagy tengerébe
S fenekéről hozom fel dalaim gyöngyeit
Lelkem gyöngyöjére.

A sok csillogó gyöngy, a sok csengő dal mind
Tört szívem' egy része...
S az utolsó dallal, úgy hiszem, hogy elhal
Bus szívem verése.

(S.-A.-Ujhely, 1894. szept. 22.)

SCHNEIDER JÓZSEF.

Csak azt állithatom érvényes ítéletként oda, ami teljes meggyőzést kelt; mert a rábeszélés nem egyéb pusztá látszatnál.

Mielőtt írnék valamit, első sorban is a kimondandó ítéletre gondolok s gondolkozással eldöntöm magamban, hogy az alapeszmében rejülő forgalmak összekapcsolhatók-e lényegben és tartalomban? és ha igen, dolgozom ki az alapeszmét, melynek végeredményében a logikailag értékkel bíró ítéletet kell tartalmaznia, s mint ilyennek, az egyenes igazságot kifejeznie.

Hogy ítéletem egyenes igazság legyen, mint érvényes megálljon s másokra meggyőzőleg hasson: vélesem, hivesen és tudáson kell alapulnia. Egyoldalú véleményre, például tudás nélkül, ítéletet nem mondhatok; mert abban nem lehet még vonatkozás sem az igazságra, s az ily ítélet nem egyéb önkényes képzelmenynél, vagy a képzelet értéktelen játéknál.

Ha tapasztalati okok sem állanak rendelkezésemre s a priori kell valamiről ítéletet mondanom, a kapcsolat törvényéhez fordulok, melynek elve általánosságot, szükségességet, de bizonyosságot is követel.

Most pedig a beszámolás napján felelősségem érzetében kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy a tollamból kikerült s e lapok hasábjain megjelent ítéletek mindig a tiszta igazságot tartalmazták; mert engem cikkeim megírásánál a hűség, vagy az önkényes képzelet sohasem vezérelt, az elragadtatás kéréit kazalba sohasem raktam, sőt az ítélet értékére való tekintetből lemondtam a jogosult elővélemény szabályainak alkalmazásáról is.

(S.-A.-Ujhely, 1894. dec. 1.)

Pataky Miklós.

Közös mult, közös történelmi alap, közös törvények és szokások egységes gondolkozást teremthettek a multban, sőt teremthetnek még a jövőben is a magyar nemzet életében a különféle nyelvű lakosok között; de az egyesülésnek koronája és befejezése mégis csak a nyelvbéli egység lehet.

(N.-Mihály, 1894. szept. 27.)

Gyulai Sándor,

tanító.

Tárcavázlat.

(Megfigyelés.) Ni, ni! az a barna hölgy ott, akit ez a két fiatal ember kísér, nem Kereszti Irma?

— De igen, hát te is ismered?

— Ismerem. Már öt évvel ezelőtt is sok udvarlója volt s úgy látom, most is!

(Szembéllítés.) — Udvarlója csak volna, de kérője egy sincs.

— S aztán miért?

— Félnék tőle, mert nagyon kacér.

— Apropos! Akkor hát Almai Olgát is ismered, egyidős Kereszti Irmával.

— Ismerem. Nos?

— Nos, hát az se ment még férjhez?

— Lehetetlen!

— Nem ám.

— Az még minden kérését kikoszarazza!

(Moral.) A nagyon válogatós meg a nagyon kacér lányoknak egy a sorsuk: otthon maradnak.

(Szeged, 1894. szept. 30.)

Sassi Nagy Lajos.
tanár.

Nem az a boldog ember, ki annak gondolja, hanem ki annak hiszi magát, mert a hit és nem a gondolat boldogít.

(Udva, 1894. okt. 8.)

Kula István.

A „Zemplén“ és a nemzetiség.

A társadalom kulturális hévmérője a sajtó.

A Zemplén is ilyen hévmérője a társadalomnak. Boruth, a költő, hazaszeretettel telítve alapítá e soknyelvű vidéken, Mostani szellemi kezelője, a főmunkatárs, maga köré gyűjté e vidéknek szellemileg számottevő vagy kimagasló alakjait, s így létrehozta azt a hatalmi tényezőt, mely legyőzte mindazt, ami nemzetellenes. Megsemmisítette, kiirtotta, csirájában elfojtatta mindazt, ami hazafiatlan.

A Zemplén negyedszázados multja garancia arra, hogy ez az állapot a félszázados jubileumon is konstatalható lesz.

(K. Várda, 1894. nov. 19.)

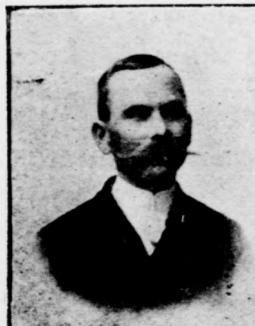
Fischer Armin.

izr. néptanító.

Az élet iskolájából.

I.

Társaságban egy ur a tanítói állásról kicsinylőleg nyilatkozott.

— Tessék elhagyni, szoltam én, elég szép hivatal az. Jézus Krisztus is néptanító volt.

II.

— Tanító: — Mi a neved kis fiam?
— Kezdő iskolás: — Nem tudom!
— Hát az apád nevét?
— Az, izé — no — hát — sógor!

(A. Bereczki, 1894. szept. 27.)

Berecz Károly,
tanító.

Nem hiúság és nem is a feltűnés viszketege, hanem büszkeséggel vegyes öröm tölt el, hogy portrém mellett ezek az igénytelen sorok is megjelennének.

Ámbár hogy itt e diszes társaságban én is helyt fogjak, önérzettel mondom, ahoz jussom van. A rangsorozásban,*) hogy hányadik, nem-e az utolsó hely jut számomra: nem tudhatom; a közvélemény és a kedves szerkesztőim ítélnék e fölött.

Tíz esztendeje (ez is jubiláris szám) immáron, hogy a „Zemplén“-t mint annak szerény belső munkatársa szolgálom.

Ennyi szolgálattal kezdődik a nyugdíjképeség. Korántsem azért említem ezt, mintha igen tisztelt és kedves mesteremtől, szerkesztőtől, illetőleg ettől a laptól visszavonulni készülnék. Oh nem! Jövőben is tehetségem szerint, legjobb tudással és teljes objektivitással szándékozom a Zemplén hasábjain hétről-hétre kiszolgálni azt az érdemes közönséget, mely huszonöt hosszú évete lehetővé a lapnak — melyhez szinte hozzá-nöttem — lételetét és felvirágzását.

(S.A.-Ujhely, 1894. dec. 21.)

Schmidt Lajos.

*) Rangsorozásról szó se legyen!

Szerk.

A „Zemplén“ örömnepén.

Huszonöt esztendő diszlik [homlokodon;
Termettél, fejlődöttél s működöl szabadon,
Mint ilyen s jól táplált meg [vagy izmosodva,
Büszke lehet rád a Sátorhegy [és Ronyva.

Izgalmas, mozgalmas idöket éltél át;
Kölera, himlő és difteritisz járványt,
Emelkedést, bukást, változást, változást;
— Igazodván aztán a sor szemláltomást,

Mióta megformált a lángeszű Boruth,
A vármegyében sok érdem nyert koszorut.
Tudomány, művészet ipar, nagyot haladt,
Vágva még hegyet is és gátolva tavat.

Vasutak épültek, városok szépültek;
S bár Hegyaljánk drága szőlői eltűntek,
Kárpótol azokért jobbról-balról immár:
Cukor-, dohány-, bor-, sör-, szoda-, szesz-, [konyakgyár.

És ami az embert jól-jól rendbe hozza:
Téli mulatságul cirkál influenza.
Hogy pedig ezt a kort később is áldhassák:
Küszöbön vagyon a polgári házasság.

Ennyi vívmány s mégis hány magyart* meggyaláz.
Az amerikai kivándorlási láz!
— Esméljetez és ne vágyjatok máshova.
Modern boldogsággal telve Árpád hona!

Efféle dolgokról beszélgetsz te „Zemplén“,
A Tapoly-Ondava, Laborcz s Bodrog mentén;
S úgy a magas Kárpát, mint a sik Harangod,
Negyed évszázadon dicsérik már hangod.

Szólj tovább is úgy, hogy benned az égiek:
Rákóczi és Kossuth is gyönyörködjenek,
És hogy élvezhesse untalan mosolygó
Munkája sikerét a szerkesztő: Dongó.

(M. Jesztreb, 1894. szept. 7.)

Erdélyi Sándor,

Kedves lapunk, a Zemplén, 25. éves pályáját immár betöltötte. — Hosszu és érdemes utjában mindig az egyenes irányt követte, nem tért balra és nem mellözött jobbra. Legyen továbbra is jelszava, ami volt: Csak előre!

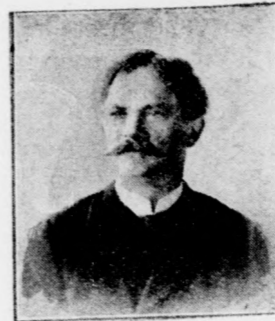
(O. Liszka, 1894. szept. 30.)

BALÁSY FIDE,
kir. utmester.

LEVELEK A SZERKESZTŐHÖZ.

I.

Tekintetes Szerkesztő Ur!
Drága barátom!

Az egyszeri fiskális-kandidátus az ügyvédi írásbeli dolgozatul feladott pert oly módon oldotta meg, hogy

a peres felek nevében az egységet megkötötte és így a perbeszédék szerkesztésétől és az ítélet meghozatalától magát felmentettnek tekintette.

Követem a furfangos kandidátus példáját, s mert tollam nincs, melylyel „ünnepi szám“-od értékét méltólag ecsetelhetném, igénytelen személyem pedig sokkal csekélyebb, hogysem lapodnak akár szellemi, akár anyagi mérlegében valamit nyomna; én is a dolognak könnyebb végét veszem igénybe s lapod szép ünnep-napjához földi javam legnagyobbikával járlok. Ennek melegével, midőn kegyelettel emlékezem nekünk is kedves lapodnak boldogult vezetőiről, az ünnepeltnek szapora-hosszú életet kívánok. Addig éljen a „Zemplén“, míg a hazát s az igazságot fogja kiszolgálni!

Hazafiai üdvözletem kifejezése mellett maradok:

(S.A.-Ujhely, 1894. nov. 9.)

igaz barátod:

Spillenberg Barna.

II.

S.A.-Ujhely, 1894. dec. 18.

Kedves Barátom!

Harminc sorban okos dolgot szépen megírni (pláne jubileumi számba) nehéz egy dilettánsnak. Megpróbáltam minden formát, amit a céhbéli írók ilyen alkalomból kultiválnak. Irtam tárcát, de a

harmincadik sornál átkozottul üres volt. Bele fogtam egy miniatűr novellába, gondolva: hogyha a világtörténelmet meg lehetett írni dióhéjban, akkor egy könyvelő szerelmi históriáját még inkább meg lehet írni harminc sorban. De felsültem, mert a harmincadik sornál csak odáig jutottam, ahol a principális szét akar ütni a könyvelő és még valaki között, ám a szépen kieszelt századvégi megoldásra (üresen hagyott Wertheim, fakép, gyorsvonat, Amerika stb.) már nem jutott hely. Versre is gondoltam, amivel harminc sorban az eget is meglehet ostromolni csak tudni kell hozzá. Vártam Apollót, hogy homlokon csókol, de az a szeszélyes dáma, amint hallom, irigyelt esküjét azokra a homlokokra szokta lehelni, amelyek még és nem már kopaszok. Különböznék skót izü balladám, amibe belé fogtam, ily formán kezdődött volna:

„Sötét az éj, miként a fénymáz,
Künn néhány részeg ember lármáz,
botránosan
Majd két konstábler néma árnykint
Dutyiba esukkint két pék-legényt
hamarosan“ ...

beláthatod, hogy versem elég hangulatosnak ígérkezett, hanem fertelmes rossz volt. A versírásról tehát letettem. Utolsó menedékem egy pár röpke gondolat odavetése volna, csak hogy impertinens módon le van tarolva ez a mező is. Manapság minden szép gondolat a másé, sőt egyes okos mondások eredete felett »tulajdonközösség-megszüntetési- és elsőbbségi-igényperék« letárgyalása nélkül el sem tudunk már igazodni. Plagizálni pedig, mióta az irodalmi zsandárok még az akadémiikusokat is nyakoncsipik, nem bátorságos dolog. Szóval mentül később születik az ember, annál kevesebb mondanivalója akad, s a magamfajta kaliberű emberek gondolatainak a tulprodukciónak miatt nincs kelendőségük. Ha tehát kényseriüsből adós maradok is az alkalmi közleményvel, annál bőkezűbben ígérek és pedig:

1) hogy huszonöt év mulva mint a „Zemplén“ veterán munkatársa kipótolom a mulasztást;
2) hogy azon terminuson belül ahoz az ordóhoz, amihez szabóddal bátran kivarratható a gomblyukat, tőlem lehetőleg megratulálalak.

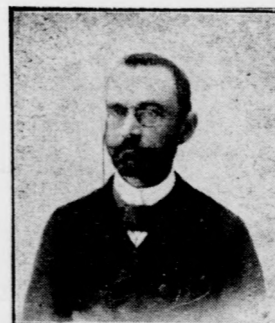
Hived:

Kossuth János dr.

III.

Tarcal 1894. nov. 5.

Igen tisztelt Szerkesztő ur!

Jubileumok alkalmával bizonyára helyen van s tért foglalhat el a hála is! Ezzel pedig adósa vagyok Szerkesztő urnak és b. lapjának

s adósa is még sokan, kik a közgazdaság téres mezejének valamely ösvényét taposuk.

Szer
irányát is
lelkes szó
dalmi és
által ugya
fakasztó
előbbrevit
szati ügye
Illón
disszonán
ból lerójj
és szép k
litemem ü
hálás kös
letükben k
lapja ezek
seléstől p
siker-össz
Nem
uralkodó
jöltenek o
tényezők n
me y vagy
lalkozni az
teszi, cser
gátot tes
erdekekne

dentelen
e diszes s
Most
hozta! ben
ez ünnep
indítson k
ból vasárol
tegek ingy
és megbec
huszonöt é
éves jubile
akad, ki az
köszönni é
munkatársa
e tisztas k
összinte hiv
(N. Mil)

a fülemilék
igénytelen
hernyókat
diszessé fej
En m
lapok a le
cikkeznek,
országos lap
abban áll, h
ezt írja a h
ez érdekei
a vármegyé
törékvéséne
jon, hogy n
lelkes tanító
fogyja ak, a
u n. »gentr
gyar szó és
tilg szent h
jon és ébr
ostorozza.
Azt a
maga hivatá
a lapot, a n
az ügyet il
csak elismer
Igenis!
országból, s
küzdenni egy.
Az a k
kában érjen
magasabb gr
plén pedig s
(N. Azar,

*) Megbo

Szerkesztő ur és b lapja, legalább mióta irányát ismerni nekem szerencsém van, mindenkor lelkes szöszlője s buzgó apostola volt a társadalmi és szépirodalmi kérdések mellett a sokak által ugyan száraznak tartott, de utóvégre életerőt fakasztó s jóléttérítő közgazdasági kérdések előbbvitelének s ezek között a szőlőszeti s borászati ügyek fejlesztésének is.

Illónék tartom tehát s nem félek, hogy disszonanciát okoz, hogy e szép ünnepi alkalomból lerőjjam s engedelmével gratulánsai sok jó és szép kívánságához csatoljam ezeknek az emlitett ügyeknek tett szives szolgálataiért érzett hálás köszönetemet és elismerésemet is, képviselőnkben kérve, hogy legyen Szerkesztő ur és b lapja ezeknek jóakarója a jövőben is, a gondviseléstől pedig, hogy jutalmazza mindenha teljes siker összes igazcélú s önzetlen törekvéseit!

Nemzeti megerősödés politikáinknak je enleg uralkodó jelszava is! Am független és erős cs k jólétnék örvendő, gazdag, mivel nem t lehet, e tényezők megszerzésének alap a pedig a termelés me y vagyont gyűjt és teremt! Érdem tehát foglalkozni az idevágó kérdésekkel is, mert ki ezt teszi, csendes munkájával nem kicsinylendő szolgálót tesz a legfontosabb társadalmi s politikai érdekeknek is.

Kosinszky Viktor,
m. k. vinélér isk. igazgató.

IV.

Kedves Barátom!

Irod, hogy már 99-en vagytok a »Zemplén« ünnepi számában — legyek én a 100-ik.

Tudatában lévén gömbölydedségemnek, ismervé érdemtelen voltamat, épen be fogok illeni pontnak e díszes sor végére — hát itt vagyok!

Most pedig, ha már ily szép számmal, összehoztál bennünket az íróasztalodon, légy szives ez ünnep alkalmából mindnyájunk lelkére kötni, indítson ki-ki egy kis gyűjtést s a begyűlt pénzből vásároljunk *szérumot*, hogy a vagyontalan betegek ingyen juthassanak e mindenképen drága és megbecsülhetetlen orvossághoz. Lehet, hogy huszonöt év múlva, mikor a »Zemplén« ötven éves jubileumát fogja ülni, akkor száz munkatárs akad, ki az általunk megszerzett *szérumnak* fogja köszönni életét, — s így a »Zemplén«-nek nemcsak munkatársai, de gyermekei is lesznek. Méltó öröm e tisztes korhoz! Ugy legyen! Szívőből kívánja őszinte hived

(N. Mihály, 1894. nov. 23.)

Kerekes Pál dr.

IV.

*Tisztelt Szerkesztő Ur!**

A vidéki lapoknak épen úgy meg van a maguk feladata a magyar társadalomban, mint a természet háztartásában a szerényebb hangú énekeseknek a fülemilék mellett. Ezek is, szűk körben bár és igénytelenebb eszközökkel, azokat az ártalmas hernyókat pusztítják, melyek a haza életfájának díszessé fejlődését akadályozzák...

En mindig fursának találok, ha a vidéki lapok a legmagasabb politikáról nagy hangon cikkeznek, holott ezt sokkal jobban elvégzik az országos lapok. A vidéki lapok hivatása, szerintem abban áll, hogy a helyiérdeket szolgálja. És ha ezt írja a homlokára, közgazdasági: a vármegye ez érdekeiért igazán küzdjön; ha ezt *szépirodalmi*: a vármegyében telbukkanó írói talentumok feltörekvésének segítsen; ha ezt, *társadalmi*: küzdjön, hogy minden községben hivatását értő pap, lelkes tanító, korszerű isko a l gyen, a korcsmak fogyjanak, a nép értelmes, erkölcsös legyen; az u n »gentry« munkás, demokratikus — a magyar szó és érzés hódítson, a vármegye történetileg szent helyei iránt való lelkesedés felgyuladjon és ébren tartassék. Az ezzel ellenkezőket ostorozza.

Azt a vidéki lapot, mely így tölti be a maga hivatását, nem érheti józan gúny; sőt azt a lapot, a mely, mint derék *Zemplén*-nünk is, ezt az ügyet ily értelemben már 25 éve szolgálja, csak elismerés érheti.

Igenis! Zemplénvármegye jókora föld Magyarországból, s ezért a vármegyeért küzdeni annyi, mint küzdeni egy derék Magyarországgal.

Az a kívánságom, hogy e hivatásos munkában érjen meg e lap derék szerkesztője, ha magasabb grádusban is, legalább két, — a *Zemplén* pedig sok negyed-századot!

(N. Azar, 1894. szept. 17.)

Péter Mihály.

* Megbocsát, hogy csak kivonatban közlöm Szerk.

VI.

Kedves Barátom!

Avval tisztelsz meg, hogy a *Zemplén* ünnepi számába az én avatlatlan tollamból is kérsz valami írka-firkát.

Már most képzelj el egy embert, a kinek eszméje nincs, de azért minden áron irni akar.

Igen, kedves barátom! feltámadt bennem a hiúság ördöge és szörnyű táncra kerekedve arra a gondolatra, hogy nem lehetek az ünnepi számban, egyre harsojja a fülembé, hogy írjak.

En pedig a hiúság ördögének eme szugesztiója alatt irok.

Majd egyszerre elém tárul egy szép, egy magasztos kép: a negyed-százados *Zemplén* apoteozisa.

Es a legboldogabb álo n számba menő *clairvoyance*-szal látom azokat az ismerős, bájos arccskákat, amint belemerülnek a lapok közt annak az érdekes tarkaságnak a szemléletébe; amint megálanak egy ismerős név és egy ismerős kép felett.

Aztán aggódva lesem: van-e még olyan, a kinek a tekintetét egy pillanatra megállíthatnám, a kítől még kapnék én is egy ismerős, egy egy barátságos tekintetet?

Es boldogan látom, hogy azok a drága, bársonyos szempillák firkészőleg nyílnak szét e sorokon is.

Egy szempillantásig tart az egész... álom. De az ördög mégis csak ki van elégitve s elégedetten nézve a kész sorokon végig egyszerre eltűnik.

Helyette pedig egész valómat a jogos büszkeség tölti el a felett, hogy a *Zemplén* íróinak kiváló társaságában ezen a szép ünnepnapon jelen lehet.

(Szabadka, 1894. szept. 29.)

a Te hived:

ÁTÁNYI JÓZSEF DR.

A pénz ember nélkül annyit ér, mint a szerkesztő szedő nélkül. Csak egyesülve alkothatnak oly egészet, mely létre érdemes.

Az egyesült erőnek ily alkotása a »Zemplén«, melynek 25 éves fennállásakor a multa visszapillantva, látjuk, mennyire felett meg hivatásának: a magyar nemzeti nyelv, kultúra és az általános művelődés terjesztése körül minő érdemeket szerzett.

A fél emberöltő munkálkodásának jutalomrészében közösen osztozkodó szerkesztőt, ki egy kitzűzött cél eléréseért tollal megy a harcba, valamint a szedőket, kik a szerkesztő papírra tett gondolatait apró ólombetűkből egymás mellé szedve, abból hatalmas fegyvert készítenek: üdvözlöm.

Éljenek!

(S.-A.-Ujhely, 1894. okt. 15.)

Jurcsó Ágoston

a „Közérdek” szerkesztője.

AZ EMBER MINT ÖNTUDATOS LÉNYT AZ ÉSZ. MINT TÁRSAS LÉNYT AZ ÁLLAM, MINT ERKÖLCSI LÉNYT A VALLÁS VEZETI.

A KORLÁTOZÁS E HÁROM ESZKÖZE SZOROS KAPCSOLATBAN ÁLL, MERT EGYMÁST KÖLCSÖNÖSEN FELTÉTELEZIK.

E KÖLCSÖNÖS VISZONYBÓL KÖVETKEZIK, HOGY UGY AZ ERKÖLCSI, MINT A TÁRSAS ÉS ÖNTUDATOS LÉNYNEK A VALLÁSRA SZÜKSÉGE VAN.

(Kassa, 1894. dec. 22.)

Ambrózy Ágoston.

A „Zemplén” 25 éves förténetéből.

Nem tagadom: előké-születeket tettem a »Zemplén« 25 éves történetének megírásához, amit bizonyít az a papíryaláb is clöttem, melyről piros betűkkel mosolyog rám a cím: *Jegyzetek a 25 év történetéhez.*

Fájdalom: le kell mondanom a gyönyörűségről, hogy azokat a Jegyzeteket belémódoljam ebbe az ünnepi számba.

Hja! Biz úgy van az. A szerkesztő tervez — a *metronpázs* végez. Gondoltam, reméltem, hogy legalább is *hat* hasábnak fogok ura lenni ebben az ünnepi számban. És ime küsült, hogy a *metronpázs* lett az úr én felettem.

Az az istentelen *metronpázs*! Minden szerkesztőknek, akik voltak és akik lesznek (ugy ezen, mint a másvilágon) megölő bötüje az a *metronpázs*!

De hát mi isten-csodája az a *metronpázs*?

Am tudják meg önök is, t. olvasóim, hogy nekünk, szerkesztőknek, milyen mumusunk az a fura-nevű úr, a *metronpázs*, kinek nevét már *Gutenberg* is befoglalta a *Miatyánk*-ba, mondván: „de szabadíts meg a *metronpáztól* — Amen!”

Önök, t. olvasóim, ösmerik híreből mindannyian a *Prokrusztos* ágyát. No hát az a *Prokrusztos* volt, vagy lehetett úkapja minden világra jött és jövendő *metronpázsoknak*. Amilyen fura-natúra volt az az ó-kori *Prokrusztos*: szakasztott olyan natúra a jelenkori *metronpázs*. *Prokrusztos* pedig úgy tett vala, hogyha hosszabb volt az ember, a kit ágyába belefektetett, mint az ágy, hát lenyikkan-tott az emberből akkorát, amekkorával hosszabb volt az ember, mint az ágy, — ha pedig rövidebb volt az ember, mint az ágy, akkor úgy tett *Prokrusztos*, hogy addig nyújtóztatta emberét, míg éppen akkora lett az ember is, mint amekkora volt az ágy. Szóval a *metronpázs* egy olyan szörnyű alakja az ujságesinálásnak, aki a szerkesztőt meg a lapját egy viszonyítja egymáshoz, mint *Prokrusztos* viszonyította az embert, meg az ágyat.

Csak az a vígasztalásom marad még, hogy ebben az ünnepi számban nemcsak én magam vagyok, hanem többen is vagyunk, akiket *megrövidített* a *metronpázs*. A *metronpázs* ellen nincs appelláta! Túrjuk hát böles megadással sorsunkat.

Igen! A »Zemplén« *metronpázs*a, kit ime önök itt szemtől-szembe látnak és akit keresztnevéen úgy hívnak a mi szedő-szobánkban, hogy *Werner úr*, rám üzent:

— Tessék legfeljebb *három* hasábig *megrövidülni*, — mert több hely nincs!

Igy zsgorodott össze az én nagyobb szabásúnak tervezett dolgozatom azzá, ami itten következik — *törödékké*.

Boruth Elemér (isten nyugtassa!) huszonöt évvel ezelőtt, vagyis 1870. január hó 4 én, adta ki az ő hírlapjának első számát, a »Hegyalja«-t, mely azonban nevét már az 1870. okt. havában »Zemplén«-re változtatta, hogy — amint *Boruth* írta — »ez az általánosabb színezetű cím egyszersmind a vármegye összérdelkei felöllelésének előleges biztositékaül is szolgáljon«.

Mi *Boruth* Elemértől, az ő lapjának első dátumától (1870. jan. 4.) számítjuk a »Zemplén« pályafutását. Így számítva, ma tölt be a »Zemplén« *huszonötödik* éve és így a tegnapi megjelent szám volt a »Zemplén« 1305-ik száma. Ezt az 1305-öt, a *Boruth* emléke iránt táplált kegyelet jeléül, tovább számláljuk és a jövő évi első számnak homlokán már így jegyezzük: I. (1306). Akik utánuk jönnek, ügyeljének majd a 2000-ik számsra s ne feledjék el, hogy diadaluk zászlaját ők is meghajtsák a *Boruth* emléke előtt.

A *Boruth* időszámítása más. *Boruth* szerint azt kellene tartanunk, hogy a »Zemplén« már elmult *harminékét* éves, Tudni kell, ugyanis, hogy a zempléni hírlapirodalom kezdete nem a *Boruth* lapja volt. A »Zemplén« (*Hegyalja*) előtt 1862. aug. 21-én keletkezett Ujhelyben a »Zemplén-megyei Híradó«, mely az 1864. jun. 3-án »Zempléni Híradó« vegyes tartalmu heti lappá lett, hogy »küzdjön a lélekismeret fegyverével és az igazság paizsával nemzeti erőnk fentartásáért, nemzeti vagyonunk gyarapításáért, a közérkölesiség és műveltség terjesztéséért«. Szerkesztették: *Forster* Rezső és *Weisz* Mór, később *Fischer* Nátán, 1865/66-ban egy lelkes piarista-tanár, *Zámbó* János, jelenleg ev. ref. főgimn. tanár Halason; az ő távozása után pedig (áthelyezték Kolozsvárra) 1866. aug. 28-án átvette a szerkesztést *Karossa* Endre, kiről midőn 1870. márc. 25-én elhunyt, mint városunk és vármegyénk nagy halottjáról emlékeztvén *Boruth* (*Hegyalja* 13. sz.) azt is mondja róla, hogy, lapunknak *vezére* volt*. Kétségtelenül bizonyos tehát, hogy a »Zempléni Híradó« mely szerkesztőjének betegeskedése miatt az 1869. év folyamán meg-

szünet ugyan, mint eszme a *Boruth* lapjában és a Híradó munkatársainak lelkes csatlakozása formájában támadt új életre és mindmáig megismersodva él a „Zemplén”-ben.

A Híradó révén legrégibb élő munkatársai a „Zemplén”-nek és ma is kimagasló alakjai a gárdának: *Bajusz József, Fejes István, Karsa Ferenc, Knopfler Sándor, Matolai Etele, Payzssos Andor, Viski Krúzselyi Bálint és Zombori Gedő.*

Boruth Elemérnek, a lap alapítójának főtörekvése arra irányult, hogy a „Zemplén”-t speciális, zempléni érdekű s illy módon is minden gondolkodó, vármegyéjének szellemi és anyagi mozgalmi iránt melegen érdeklődő polgára előtt nélkülözhetlenné tegye.

A t. vármegye közgyűlése csakugyan már az 1870. elején tartott közgyűléséből utasította összes szolgabíráit, hogy a *Boruth* lapját erkölcsi támogatásban részesítsék. Ennek az utasításnak azonban vajmi kevés sikere lehetett, mert pár hónap multával érzékenyen panaszkodik *Boruth*, hogy a pártolás fényes termébe nem jutottunk be, folyvást a küszöbön állunk. Az 1870. szept. 20-án kiadott 38. számban pedig ilyen elkeseredett hangon szól:

Ha Zemplénmegye csakugyan megbukni engedni ezen, a kiadó által különben is csak áldozattal fentartott lapját s eszébe jut majd egy világtudósnak megírni a magyar nemzet művelődés-történetét: nem azt fogja-e mondani rólunk, hogy Zemplénmegye művelt osztályát a szlávok képezik, mert magyar hírlapja nem lévén, Zemplénben a szomszéd Ungvárt megjelenő szláv lap terjeszti a szláv műveltséget.

Ugy van. A népek művelődésének egyik leghatásosabb és legbiztosabb hőmérője a közműveltséget terjesztő időszaki sajtó.

De az általános felbuzdulás késett. Csak S.-A.-Ujhely város lelkes közönsége segített fentartani a lapot. *Boruth* és jeles munkásai (egy *Szemere Miklós, egy Matolay Viktor, egy Géze Bertalan, egy Timkó József, egy Kun Pál, egy Török Sándor, egy Hornyay Kálmán, egy Szabó Endre, egy Mezei Ernő, egy Árvay József* és sok más jelesek) hiába hozták forgalomba az akarat-erő és a tett tökélet, hogy azok a vidék és népének anyagi és erkölcsi javára kamatozzanak; hiába igyekeztek a társadalmi eszmék sokoldalu és sokfelé nyúló szálait egy üdvös eszmébe összepontosítani; hiába ápolgatták a közérdekeknek nyújtott oltárlángot; már-már ütött a kimúlás órája és a legkitartóbb jó *Boruth* már már készült lapja felett megírni a siralmas nekrológot.

Segítségre jönnek, szellemi és anyagi segedelemmel, barátai: 1870. október havában ifj. *Farkas Lajos* lesz a szerkesztőtárs, *Kollener József* a kiadótárs. Ez az első triumvirátus-kora. Velük egyetemben jött több zemplénmegyei közintézet és társulat, mely a „Zemplén”-t közlönyévé avatja. A lap szellemét józan közvélemény lengi át. Határozottan szabadelvű nemzeti irányban halad. Hangja férfias, komoly. Előadása objektív. Szépirodalmi részét áthatja *Boruth* írói egyéniségének klasszicitása. A munkatársak szaporodnak. *Farkas Bertalan*, a sokoldalu, termékeny és széptollu beszélyíró, mint főmunkatárs lép be a redakcióba és *Boruth* Elemérnek jobb keze lesz. Csak az előfizetők száma nem akar szaporodni. Azaz, hogy előfizető csak volna, de sok közülök utófizető, igen sok pláne nem fizető. Pedig pontos fizetés, ez a fődolog! A pap az oltárról, a lap az előfizetőkből él. Ez az igaz. Ezt hangsúlyozza *Boruth*, midőn 1873-ban írja: „három év küzdelmeit elegikus hangon elzengeni gyermekes és mindamellett alig jutalmazó munka lenne. Tegyenek eleget az előfizetők kötelezettségeiknek.”

1878. dec. 17-én a „Zemplén” átváltozik „Zempléni Lapok”-ká. Szerkesztő és kiadótulajdonostárs *Boruth* mellett *Hornyay Kálmán*, a nemes lelkületű ideális gondolkozású, remektolu író. A triumvirátus: *Boruth, Hornyay és Farkas* vállvetett erővel a lap szellemi színvonalát magasra emelik. Éjet napallá téve, a munkamegosztás elve szerint, eleven tollal, izmos tudással, mélyreható kritikával feldolgoznak minden aktuális témát, amit Zemplén közléte és társadalma termelt, ami szellemi vagy anyagi téren a nagy közönség hasznára válnak mutatkozott. Így tartott ez 1880. végeig. A próbaéveknek kiabrandulás lett a vége. *Hornyay* a szerkesztőségéből kilépett. A lap visszavette régi nevét. Lett megint „Zemplén”, *Boruth*-tal és *Farkas Bertalan*-nal, megfogytakozott munkatársakkal és előfizetőkkel.

Új éra kezdődött a lap életében 1885. jan. 1-én, mikortul kezdve a nemes vármegye közönsége végre is erkölcsi pártfogásába vette a „Zemplén”-t, nevezetesen hivatalos lapjává tette s kötelezte 451 községét, hogy járassa és rá előfizessen. Ez az erkölcsi támogatás, mely lapunk anyagi egzisztenciáját biztosította, kellő időben érkezett még a tekintetben, hogy *Boruth* Elemér alkotását a közönség rokonszenvében megerősítse, de később mégis a tekintetben, hogy a „Zemplén” fájának gyümölcsét maga az ültető is sokáig élvezhesse. *Boruth* Elemér „a Petőfi-társaság tagja, Zemplén-vármegye bizottságának tagja” 1886. év aug. 26-án a köztölt munkáló életének 53. évében, elhunyt.

Árvaságra jutott a „Zemplén”. Alapítója 14 évig szerkesztője és kiadója a ravatalon. Főmunkatársát, *Farkas Bertalan*-t, közhivatali ügyköre már előbb vidékre szolitotta Ujhelyből.

De jöttek a jó barátok, kik a „Zemplén”-t elárvult helyzetéből kimentették. Az új szerkesztőség 1886. szept. 5-én bemutatkozott. Az olvasóközönség szívesen fogadta. A lap szerkesztését tisztelettel alólirott vette át főmunkatársi minőségben. A szerkesztésért, teljesen szabad kezét engedve a főmunkatársnak, *Payzssos Andor* és *Hornyay József* vállalták el és viselték a felelősséget. Ez volt a „Zemplén” életörténetében a harmadik triumvirátus, mely tartott 1887. dec. 31-ig. Ekkor *Payzssos Andor* kilépett a szerkesztőségéből és beállott újra a munkatársak sorába. *Hornyay* 1889. dec. 31-ig maradt bent, ekkor átadta helyét a szerkesztőségben *Dókus Gyulának*. Így állott és így maradt a „Zemplén” szellemi ügyeinek vezérlete az 1891. jun. 7-ig, mikor *Dókus Gyula* is bucsut vevén a felelős szerkesztőségtől, magam maradtam s átvettem a szerkesztői felelősséget is. Főmunkatársam lett *Kapás L. Aurél* piarista-tanár, a ki nekem az 1892. évi március 20-ig volt nagy segítségemre a szerkesztés nem könnyű munkájában. Akkor, rendi elüljáróinak parancsára, ő is visszalépett. Távozása után *Schmidt Lajos* rendőrtanácsos barátom lett és máig is ő, belső munkatársam. Időközi változás mindössze is csak annyi történt, hogy a ki 20 évig volt a „Zemplén” anyagi ügyeinek fáradhatatlan, ügybuzgó intézője, özv. *Boruth* Elemérné urnó, az 1893. július havában, midőn Budapestre áttelepedett, átruházta a lap tulajdonját *Ehler Gyula* t. barátomra.

Ez a „Zemplén” huszonöt éves pályafutásának díjohéjába szorított külső története. A belső történet: ez meg van írva a „Zemplén” I—XXV. vaskos kötetiben.

És most már átnyujtom az „ünnepi számot” tulajdonosának. Adja ki és értékesítse emberiségi nemes célokra: a Zemplén-vármegyébéli, apátlan-nyúló szegény árvák javára.

S.-A.-Ujhely, 1894 dec. 31.

Dongó Gy. Géza,

a „Zemplén” felelős szerkesztője.

A kiadó szava.

Átvesszem a szépművet, a „Zemplén” ünnepi számát, szerkesztő-barátom kezéből tisztelettel és ajánlalom a nemesszívű közönség pártfogásába bizalommal.

Az „ünnepi szám” tiszta jövedelmét (lemondva a nyomtatással és a kezeléssel járó költségek igényléséről és csak készkiadásaimat számítva föl) a „Zemplén” szerkesztője s t. munkatársainak óhajta szerint, **ezennel ünnepiesen följajánlom a s.-a.-ujhelyi árvaház javára. Ha a tiszta jövedelem megútna a 100 frot,** amint remélem is, hogy meg fogja ütni, abban az esetben a tiszta jövedelem „**A Zemplén munkatársainak alapítványára**” címén fog az árvaház-alaphoz esatoltatni és az alapítványról közjegyzői okirat fog kiállítatni.

Mint hogy pedig az ünnepi számot a „Zemplén”-nek minden egyes magán előfizetője s mindama községek is, melyek jegyzői székhelylyel bírnak, **ingyen kapják: az ünnepi számnak érdemes munkatársait kérem föl, hogy jó barátaik és ismerőseik körében leendő elhelyezésre legalább is 5–6 példányt átvenni kegyeskedjenek.**

A kiadóhivatalnál rendelt vidékre küldendő példányokért a posta-portó is fel fog számíttatni.

Abban a reménységben végzem szavaimat, hogy az ünnepi számnak ugynevezett üzleti részét pár hó alatt lebonyolíthatom és legkésőbb az 1895. évi márc. hó végén ide vonatkozó nyilvános számadásomat a „Zemplén” hasábjain közzé tehetem.

B. u. é. k.

Ehler Gyula

a „Zemplén” kiadó-tulajdonosa.

A mi Elzevirjeink.

Ugy tudom, hogy a könyvnyomtatás grafikai történetében legszebb nevet vívtak ki maguknak az *Elzevir*-Testvérek. Hírük egy hollandi városból indult ki és meghódította a művelt világot. Izléses, választékos, tiszta és korrekt grafikai termékről ma is azt szokás mondani: *ez egy elzevir-stílusú termék.*

Ez a műtétet, azt hiszszük, ráillik erre az ünnepi számról is, mely külső csín tekintetében a mi derék szedőinket, a „Zemplén” *Elzevir*-Testvéreit dicséri.

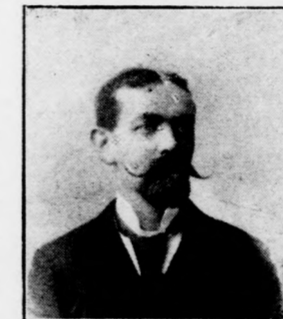
Erdemeseknek tartjuk őket, a fizikai munka és a technikai műzítés napszámait, hogy jubilaris emlékezet okáért is bemutassuk, amint következnek:

(Weinstein Tóbi) jövendőség számára, hogy ők

mind a nyolcan, önként, senkiől nem kérve, nem híva, hanem csupán nemes, belső érzésüktől indítva jöttek el a „Zemplén” szerkesztőjéhez és ajánlották föl *ingyen munkájukat*, a jubilaris szám formába rakásához.

Megérdemelték tehát és méltán rászolgáltak arra, hogy a szellem munkásainak oly

(Hirsch György)

szának. Tekintsék azt részemről egy néma *cicero*-beszédnek: az általuk képviselt fizikai munka becséről, a fizikai munkás etikai értékéről.

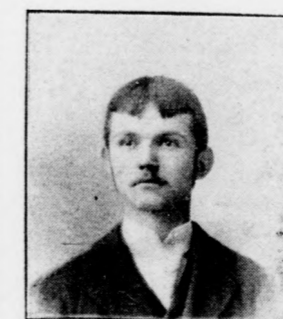
Mikor ezelőtt három héttel közös feladatunk megoldása, az „ünnepi szám” megalkotása előtt nálam testületileg megjelentek és a jelen „ünnepi szám” kisedéséhez

(Szétsényi Lajos)

nyam és ezüstöm, hogy nekik avval fizessék. Fizetek hát köszönettel és aranyokat érő szolgálatuknak becsüléseül mindannyiuknak előismeréssel adózom.

Vállalkozásukkal és hiven és becsülettel végzett munkájukkal épületes példát szolgáltattak arra nézve is, hogy ők szép eszméért lelkesedni, nemes, emberszerető célokért

(Belényesi Lajos)

kitartóan munkálkodni tudnak, — nemcsak muló, ugynevezett anyagi jutalomért, hanem azért a mindennél többet érő nem is arany- de gyémánt valutájú jutalomért, amit az öntudat a veritékes munka sikerének látásától élvez. Érezzék és élvezzék ők is velünk együtt a legdrágább jutalmat: az öntudat büszkeségét, hogy amit tettek

azt közérdekből s nem egyéni érdekből tették!

Jó kívánságom irántuk: hogy kedvezzen nekik is úgy, mint kedvezett az *Elzevir*-Testvéreknek a Tipográfusok szerencséje.

(Polonyi Frigyes)

Munka után édes a pihenés. Pihenve élvezzék a boldog újévet!

A szerkesztő.

szünt
Hira
mája
sodv

a »Z
gárd
Knop
Visk

rekv
ális,
dolk
galn
nélk

az I
össz
támo
ban
mult
párt
vást
kiad
hanj

e
ál
e
ir
re
s:
v
s:

Ugy
hatc
ség

S.-A
tart
Szer
Ber
Tört
Enc
más
erő
pén
hiál
és
por
nyu
óra
lapj

del
kas
kia
ten
társ
lap
roz
Ha
iro
kla
Be.
bes
és
fize
elő
ige
ez
fize
mi
gil
let
az

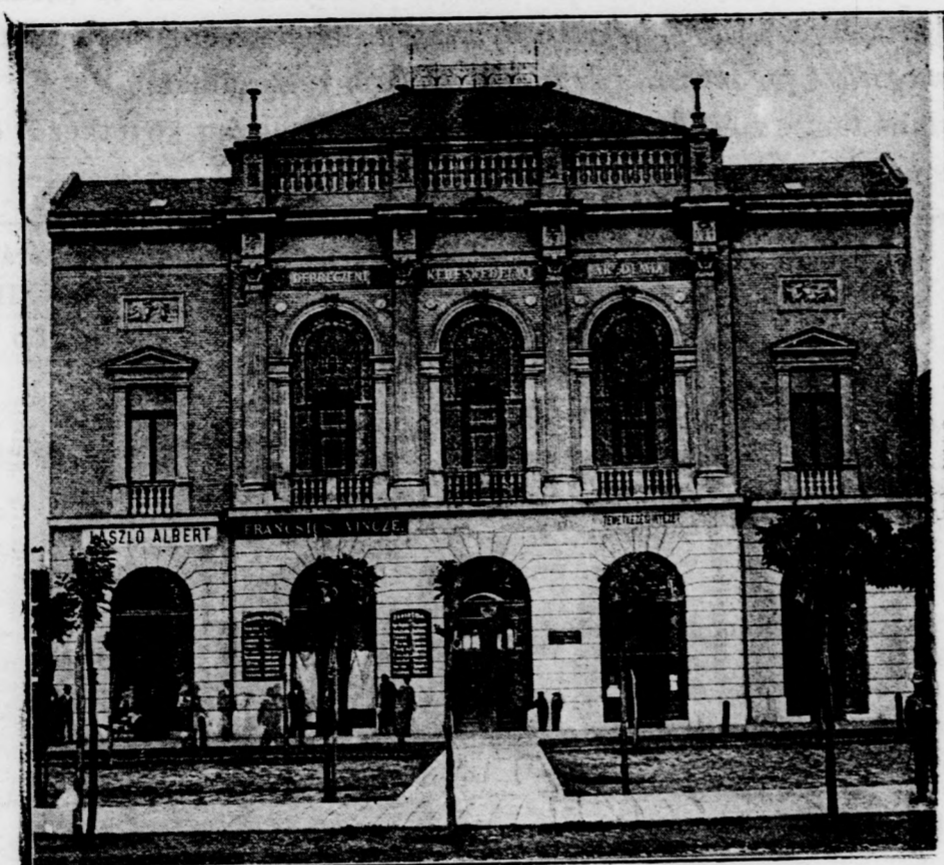
„Z
do
mo
irc
ve
en
elv
ha
an
an
sé
18
a
laj
Bo
m

1-
sé
lé
te
se
an
ér
al
de
faj
ve
Z
au
bi

A tiszta jövedelem a s.-a.-ujhelyi árvaház javára fordittatik.

— = Ara 1 korona. = —

A
DEBRECZENI KERESKEDELMI AKADÉMIA

SZERVEZETÉNEK RÖVID KIVONATA.

I. Az intézet alapítása és célja.

A debreczeni kereskedelmi tanintézetet Debreczen sz. kir. város kereskedő testülete 1857-ben alapította azon célból, hogy hazafias szellemben oly ifjakat neveltessen a magyar közgazdaságnak, kikből ne csak jó kereskedelmi tisztviselők, hanem oly önálló kereskedők is váljanak, kik úgy általános, mint szakműveltségükkel a modern kor minden igényének a legteljesebb mérvben megfelelhessenek.

II. Jellege.

E különböző alakúláson át, de folyton fejlődő tanintézetet, melynek ma már közadakozásból emelt s a jelenkor paedagogiai s hygienai minden jogos követelményét kielégítő saját palotája van a város forgalmi központjában, — közoktatásügyi m. kir. Miniszter 1886. évi június hó 5-én 15,714. szám alatt kelt rendelete „Kereskedelmi Akadémia“ czimmal és jelleggel ruházta fel.

szünt
Hirad
májáb
sodva

a sZe
gárdá
Knopf
Viski

rekvé
ális, z
dolko
galma
nélkü

az 18
össze
támog
ban
multa
parto
vást
kiado
hang

en
alc
eg
m
ró
sz
vé
sz
Ugy
ható
sége

S.-A
tarta
Szen
Bert
Törö.
End
más
erő
pén
hiát
és s
pon
nyu
óráj
lapj

dele
kas
kiac
tem
társ
lap
roze
Har
iroc
klas
Ber
bes
és
fize
elő
ige
ez
fize
mü
gik
lett
az

„Z
do
mé
iró
vet
er
elv
hat
ar
an
sé;
18
a
laj
Bo
m

1-
sé
lé
te
se
ar
ét
al
di
fa
vi
Z
ar
b

A tiszta jövedel

Az Akadémia felett az állami felügyeletet kiküldött biztosaik által a vallás- és közoktatás-, valamint a kereskedelemügyi m. kir. Miniszterium is gyakorolja.

Az Akadémia ügyeinek anyagi részét a főntartó Kereskedő-Társulat vezeti, s az oktatás-ügyekre Fenyéri Zádor Lajos társulati-, és Novelli Ede felügyelő-bizottsági elnök, és az akadémia felügyelő-bizottsága által gyakorol befolyást; szellemi vezetője pedig az Akadémia igazgatója.

III. Tanterv.

A debreczeni Kereskedelmi Akadémia három évfolyamból áll. A harmadik év befejezése után jogot nyernek a tanulók a záró- (érettségi) vizsga letételére, melyet ha sikerrel megállanak, a tanintézetet megillető jogokban és kedvezményekben részesülnek.

A miniszterialis tanterv értelmében feldolgozandó tananyag következő óraszám-arányban oszlik meg az egyes évfolyamokon:

Sorszám	T a n t á r g y a k	Heti órák száma			Heti órák összes száma
		I.	II.	III.	
		é v f o l y a m			
	I. Kötelezett tantárgyak.				
	a) Általános tantárgyak:				
	1 Vallástan felekezetenként	1	1	—	2
1	2 Magyar nyelv, stilisztika és irodalom	3	2	2	7
2	3 Német nyelv	4	3	3	10
3	4 Francia nyelv	3	3	3	9
4	5 Vegytan és vegyi iparműtan, gyakorlatok	3	—	4	7
5	6 Természettan	2	—	—	2
6	7 Betűszámtan	3	2	—	5
7	8 Egyetemes és magyar történelem	2	2	2	6
8	9 Bölcsészeti erkölestan	—	—	1	1
9	10 Egészségtan	—	—	1	1
10	11 Testgyakorlat	2	2	2	6
11	b) Szaktantárgyak:				
12	12 Kereskedelmi és politikai számtan	3	3	3	9
13	13 Könyvvitel	—	3	3	6
14	14 Kereskedelemismé és levelezés	3	3	2	8
15	15 Kereskedelmi és váltójogtan	—	2	2	4
16	16 Nemzetgazdaság- és pénzügytan	—	2	3	5
17	17 Áruisme és technológia	—	3	3	6
18	18 Kereskedelmi földrajz és statisztika	2	2	2	6
19	19 Kereskedelem-történet	—	—	2	2
20	20 Szépirás	2	—	—	2
21	Összesen	33	33	38	104
	II. Nem kötelezett tantárgyak:				
1	1 Angol nyelv	—	2	2	4
2	2 Olasz nyelv	—	2	2	4
3	3 Gyorsírás	2	2	—	4

Tekintettel továbbá a német- és franczianyelv fontosságára, hetenkint külön társalgó órák és önképzőkori gyakorlatok tartatnak, hol a növendékek kizárólag csakis e nyelven érintkezhetnek egymással, s az illető rendes órákban is ezek szolgálnak az előadás nyelvvel.

Minthogy pedig Akadémiánk hívatásánál fogva közvetlen az élet számára nevelési és képzési növendékeit, gyakorlati ismereteik bővítésére s az elméletiek hasznosítására, értékesítésére kivezeti őket az életbe, nagyobb hazai ipartelepeink, gyáraink megismertetésére, s lehetőleg évenként nagyobb tanulmányi útra indul velük.

oktatás-,

oktatás-
akadémia
tója.

bejezése
megállá-

arányban

Heti órák
összes száma

2
7
10
9
7
2
5
6
1
1
6

9
6
8
4
5
6
6
2
2

8 104

ársalgó órák
ntkezhethnek

eli és képezi
rtékesítésére
s lehetőleg

IV. Tanulók felvétele.

1. Az Akadémia alsó (I) évfolyamába fölvételnek:

- a) oly tanulók, kik a reáliskola, gymnasium vagy polgári iskola 4-dik osztályát legalább elégséges sikerrel bevégezték és ezt bizonyítvánnyal igazolják;
- b) ily bizonyítvány hiányában oly tanulók, kik a 14-ik életévet betöltötték, és a fölvételi vizsga alkalmával az érettség azon fokát kimutatják, mely az algymnasium, vagy alreáliskola elvégzése által szokott eléretni.

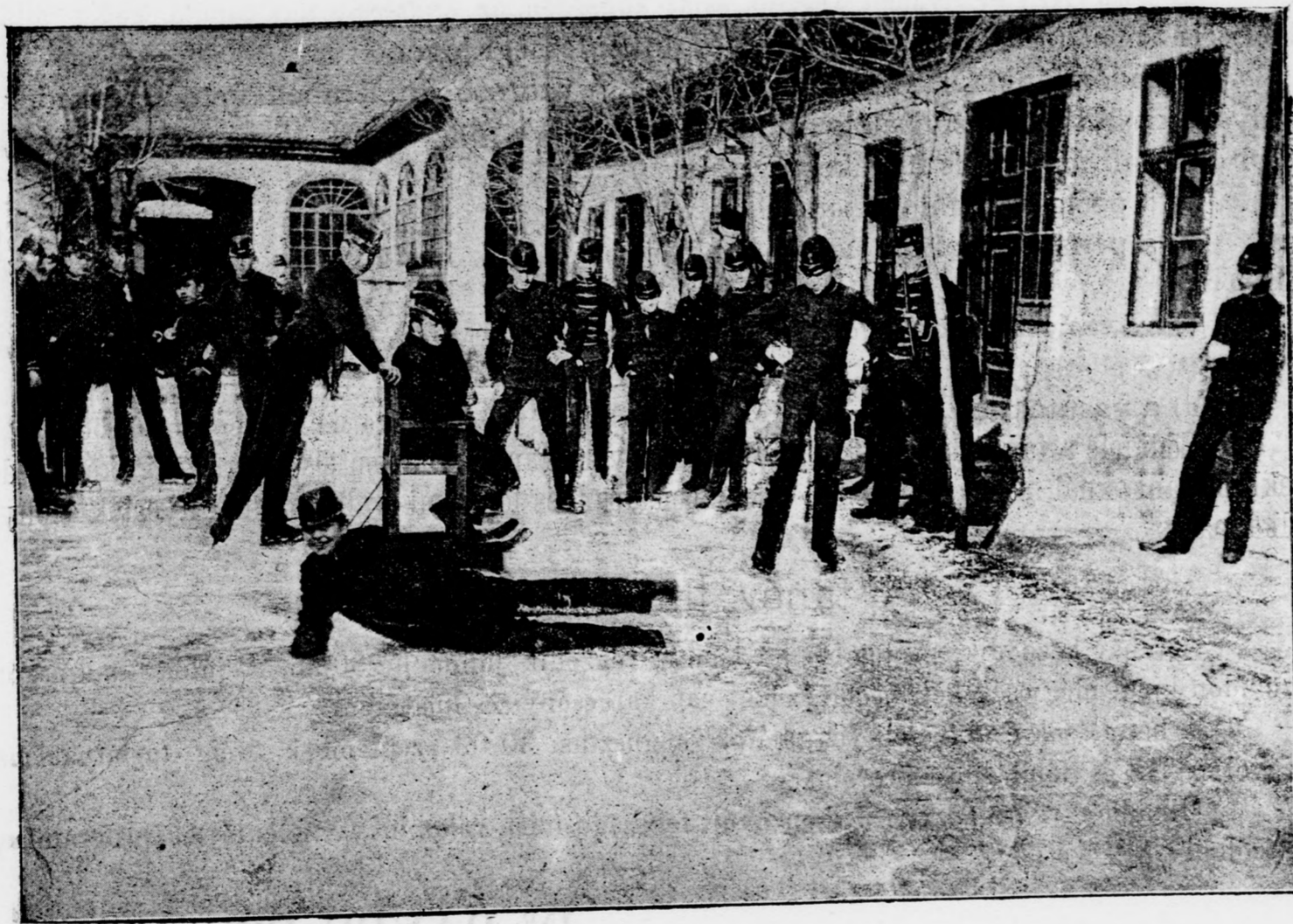
2. Felsőbb évfolyamba csak oly tanuló vétetik fel, ki az előzőt ugyanezen intézeten, vagy vele egyenrangú kereskedelmi szakiskolán legalább is elégséges sikerrel végezte.

A főgymnasium vagy főreáliskola felsőbb (V—VIII.) osztályaiból Akadémiánkba átjövők felvételi vizsgálata iránt az igazgatóság ad felvilágosítást.

Vidéki szülők tartoznak fiaik beíratásánál az igazgató tudomására hozni, kit bíztak meg a tanuló felügyeletének és gondozásának köteleivel. Vidéki szülőknek az igazgató készséggel jelöl meg oly családokat, kiknél fiaik kellő felügyeletben és gondozásban részesülnek; a teljes ellátás havi költsége az illető igényeihez képest átlag 15—30 frt.

V. Internátus.

Az internátus (bennlakás), mely berendezésében taneszközökkel felszerelt külön dolgozó-, játszó-, olvasó-, háló-termekkel, fásított torna-udvarral s kerttel bír, az igazgató közvetlen felügyelete és személyes vezetése alatt áll; a teljes ellátás és gondozás évi díja 350 frt, s havi részletekben is fizethető. Egy havi díj beküldésével hely biztosítható.

Az internátus udvara télen.

szünet
Hirad
májában
sodva

a »Zs
gárdá
Knopf
Viski

rekvé
ális, z
dolke
galm
nélkü

az 14
össze
támog
ban
mult
parto
vást
kiado
hang

en
ál
eg
m
ró
sz
vé
sz

Ugy
ható
sége

S.-A
tarta
Szen
Bert
Törö
End
más
erő
pén
hiáb
és s
pon
nyu
óráj
lapj

dele
has
kiac
tem
társ
lap
roz
Haj
iroc
kla
Ber
bes
és
fize
elő
iger
ez
fize
mic
gik
lett
az

„Zs
doi
me
író
vet
em
elv
hat
am
am
ség
18
a
lap
Bo
mi

1-
sé
lé
te
se
ar
ér
al
de
fa
ve
Zs
ar
b

VI. Tandíj.

A tandíj 100 frt, mely összeg két részletben, u. m. a beíratáskor és február hó első hetében fizetendő. *A tandíj fizetése kötelező még időközben kilépés esetén is.*

Szegénysorsú, feddhetlen magaviseletű és jeles előmenetelű tanulók a tandíjnak egészben, vagy fele részében való elengedéseért folyamodhatnak. Az iskolai- és szegénységi bizonyítvánnyal fölszerelt s az Akadémia Felügyelőbizottságához címzett kérvények az Igazgatóságnál augusztus hó 31-ig adandók be.

VII. Vizsgálat. Bizonyítvány.

Bizonyítványok a tanév végén adatnak ki a tanulóknak. Azonkívül a szülők karácsonykor és húsvétkor „Értesítő” által kapnak tájékoztatást fiaik erkölcsi magaviseletéről és tanulmányi előmeneteléről.

Felsőbb évfolyamba csak az mehet, ki egyetlen tárgyból sem nyert „elégtelen” osztályzatot. Ki legfőlebb két tárgyból nyert „elégtelen” tanjegyet, a kitűzött határidőben javító-vizsgát tartozik tenni, melyért, ha az a rendes időben tartatik meg, külön díj nem jár.

A felső évfolyam befejeztével a tanulók a kiküldött miniszteri biztosok jelenlétében *érettségi vizsgálatot* tesznek, és ennek eredményéről *érettségi bizonyítványt* nyernek.

VIII. Jogok és előnyök.

A felső (III.) évfolyamot végzett saját költségén, az érettségit tett tanuló pedig államköltségen is föltétlenül élvezi az egyéves önkéntességi jogot.

Akadémiánkat sikerrel végzett ifjak a szoros értelemben vett kereskedelmi pályán kívül a köztisztviselők minősítéséről szóló 1883. évi I. törvényczikk alapján több hivatali pályára is illetékesek, u. m.

- a) a posta-szaknál gyakornoki, tisztii, főtisztii;
- b) a pénztári-szaknál állami s törvényhatósági, központi-, adó-, fő- és alpenztárnoki, ellenőri;
- c) a kezelési-szaknál dohány-, só-árulási, raktári, lottó-igazgatósági hivatalnok; telekkönyvvezető állásra;
- d) a vasutakhoz mint forgalmi gyakornokok fővételi vizsga nélkül léphetnek be; stb.

Eddigélé a tanoda végzett növendékei a fővárosban és vidéken elsőrangú nagykereskedésekben, bankoknál, pénz- és biztosító-üzletekben, ipar- és forgalmi vállalatoknál nyertek előnyös alkalmazást.

IX. A tanév tartama, beíratások.

A tanév kezdődik szeptember hó 1-én és végződik június hó 30-án. A július—augusztusi szüneten kívül még csak két kisebb szünet van karácsony- és húsvétkor.

A beíratások és felvételi vizsgálatok augusztus 30-tól szeptember 5-éig tartanak meg reggel 8—12 és délután 3—5 óráig.

Minden egyébre nézve szívesen nyújt felvilágosítást, valamint évi jelentéssel (programmal) is szolgál

DR. BAYER FERENCZ,

igazgató.

196
m
6

VÉGE

284

B
124